O
C £: 112.

O.C 112

BBBf.9

~~[illegible]~~30.

OPVS NOVVM, PRAEFECTIS ARCIum, Imperatoribus exercituũ, exploratoribus, patriæ defenſoribus, Peregrinis, Mercatoribus, Militibus, Architectis, ac oĩs induſtriæ & litteraturæ ſtudioſis, Principibus maxime vtiliſsimum pro cipharis, lingua Latina, Gręca, Italica, & quauis alia multi formiter deſcribentibus, interpretandiſq;.

OPERA nuoua vtiliſsima a ſignori mercatanti & ad ogni altra qualita di perſone, la qual inſegna a fare di molte ſorte di cifare ſecondo luſo delli antichi et moderni Signori & Principi del mondo. Et da poi anchora inſegna vn altra qualita di cifera nouamente trouata che per lachuno humano ingegno legere la non ſi pole ſenza intelligētia del ſuo reſpondēte, dichiarando che lo ſaper di vno non e nociuo a laltro. Et anchora la preſente opera inſegna a deciferare di molte ſorte di cifere con regule et con altri ſecreti modi dechiarando che ditte cifere ſi poſanno fare in lingua latina, greca vulgar & in ogni altra lingua di qualũq; altra natione ſi ſia, la qual opera e ſcritta in lingua latina & replicata in lingua volgar.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

ALESANDRINA

TABVLA LATINA

Regula componēdi cipharam cōmunem omnibus: quæ interpretari ſeu diciferari non poteſt. foli .2.
Ad faciendū figuras notas & ſigna in infinitū p litteras. fo.5.
Plures diuerſæ & fortiſsimæ ciphare: cū figuris deſignatis. fo.5.
Modus interpretandi & deciferandi litteras. fo.15.
Opuſculum breue ortographię. fo.19.
Declaratio dicte regulę & modus explanatus: conficiendi dictam cipharam cōmunem & quæ non poteſt diciferari. fo.24.
Litteræ ægyptiorum hieroglyphę: ideſt ſacræ appellate: cum earum interpretatione. fo.35.
Nouæ figure adinſtar illarum: ex quibus ſecreta mandantur litteris: vel per nūtium verbo. etiam a mulieribus. & aquo uis etiā ignorante legere. fo.37.
Adagia gręcorum & latinorum ex quibus fit ciphara. fo.41.
Modus mandandi ſecretiora vt non appareat & non poſsint reperiri: & de quibuſdam declaratio. AC Mirabilis latebra mādandi ab oriente ad occidentem. fo.45.

TAVOLA DEL VVLGARE

Modo di fare figure & note infinite. folio.3.
Piu belliſsime & fortiſsime cifare: con figure deſignate. fo.6.
Vna cifera commune a tutte le perſone che e impoſsibile lel ettere ſino interpretate & diciferate. fo.31.
Piu figure lettere egiptiace cioe ſacre appellate et loro expoſitione. fo.9
Piu nuoue figure ad ſimilitudine di dette lettere. colle quale ſi puo mandare per cifera ſecreti per lettere o a bocha per ſeruidori & fanteſche da ogni perſona etiam donne o perſone non ſapeſſino leggiere inbaſciate che tal ſeruidori non intenderanno. fo.40.

REGVLA *Occulte ſcribendi ſeu componendi cipharam.ita ꝙ nemo litteras interpretari poſsit communis oı̄bus.Inuenta & compoſita a dn̄o Iacobo Silueſtro ſcine Florentino.*

CVM Peſtilentię quę in vrbe tunc vigebat vitādę cā: veniſsem in agellū quēdā prope Tyberim. Illuc acceſſit amicus hetruſcus.Inquit: cur ita ſolus, & tā ocio rui quæras.Solebas enī nō mō legibus:verū ēt libris Marci Tullij aliorūq; lectitandis plurimū delectari. Quapropterte Iacobū Silueſtrū tuoꝝ cognomine:nūc aūt Silueſtrē pellare mihi licet.Cui rn̄di. Vti malū arbitraris nō ſemper ociū fuit: multis.n.ꝓfuit.Haud mihi obeſſe id forſan poterit. Intermiſso ioco: Incidimus ī ſermonē de veterū ſcribēdi genere.Tum quidē cogitabā ꝗ maxime habēdi fuere primi characterū inuētores, quippe nil aliud ſanctius ad beate viuēdū fuerit vnꝗ repertū. Subinde on̄ſis ſibi hetruſcis litteris:neq; nō merito ambo tuſci dolebamus:has litteras cū lōga vetuſtate tū nobilitate ꝓuinciæ inſignes: qbus romanos quoq; pueros erudiri ſolitos Liuius teſtat̄:nulli adhuc cognitas eſſe. Inquit ēt ille. E quidē cōſeo cuicūq; principi q ſolus eiuſmodi ſciret litteras:id nō tātum vtiliſsimū ſed ad ſuā & regni futurū nempe ſalutē. Nā litteræ nr̄a præſertim memoria mutato & cōficto charactere quæ ciphara appellatur:nō abſq; aliquo forſan cōpoſitæ labore: quas eruditi & elaborātes ſæpius interpretātur:nōnunꝗ ēt deleto ſigillo ſeu alieno vtēdo interceptę ꝑſępe legūtur.Proptereaq; cōſilia et ſecretiora nulli ſeu paucis:cū(de regni ſalute aut iactura agat̄)credēda:ab inimicis ꝗ forſitan aliter ea ſcire nequeāt:lōgiſſimo quoq; loco noſcuntur ſæpiſsime. Ego aūt tūc rn̄di.Cauſarū patrocinio dū vacare ꝑmiſsum fuerat:iſta aliqn̄ cogitās inueni nō difficilē,cōem et cunctis aptā ſcribēdi normā. Ita ꝙ litteræ cuicūq; tabbellario ſiue trāſeunti ſecure tradi poſsent:& ab hoīe præter ſcribētē & eū cui cōfidat ꝓcul dubio intelligi nemine. Sed ne mēdax habeat niſi tibi dicere audeo:ac vereor haud tm̄ nō laudari:veꝝ a multis qid quod ignorēt aut iudicāt īpoſsibile,aut vituperāt irrideri:præſertim ꝙ potius de cōponēdis libellis a me diſſerēdū et ſi ſcire ſcribedū eſſe videat̄.Ille vero ait.Ne paꝝ habēdi aut laudādi

ab ineruditis cæteriſq; quã nulla habita rõne diuitijs incũbunt, ſuiſue paſſim indulgẽt voluptatibus te cura afficiat. Huiuſcemodi valeant hoĩes. Nec ꝑ labore ſperes munera: obijt Mæcenas. Tametſi gloria ex tat æterna. Neq; rẽ hãc perq̃ vtilẽ ſcribere te pudeat. C. Cæſar elabora uit & vſus. Nõnulla eiuſmodi ſcripſit Aulus gellius auctor ꝓbatiſſi mus. Scripſiſſe quoq; dr̃ Valerium ꝓbum doctiſſimũ viꝝ? Et an hu manũ putas ea quæ oĩbus ſiue multis ꝓdeſſe poſſint occulta habere: nã quę ſingulos iuuãt publice eſſe æ̃dẽda arbitror. His igr̃ verbis hor tatus amico docere hm̃oĩ regulã decreui. Illuſtriſſimos vero princi pes. Sicut Artaxerxes perſaꝝ rex ab agricola illotis manibus offerẽte aquã (ẽt paruã nõ deſpiciẽda arbitratus) benigne ſuſcepit. ne hoc mu nuſculũ aſpernari velint rogo. Si quidẽ rẽ gratã et vtilẽ effecero: mihi ꝑfecto gratiſſimũ erit. Si ſecus vero. Sat erit mihi, neq; turpia neq; moleſta mea ſaltẽ mẽte: vt enſis faber qui nõ nocẽdi aĩo eũ cõficit do cuiſſe. Hoc tñ ſcribẽdi genus ſi approbari ſenſero. quædã alia fortaſſe nõ minus vtilia: cupiẽti illa ſcire me oſtẽſuꝝ polliceor.

REGVLA.

Omnes fere hoĩs quãlibet lingua ſcribẽtes. vſi fuerũt vtunturq; ſtru cto vocaliũ & cõſonãtiũ ordine: noĩbuſq; quoꝝ. ſunt caſus & nume ri. Ac verbis quoꝝ ſunt modi tẽpora perſonæ & numeri. aduerbijſq; præpoſitionibus & alijs partibus orõnis. A Egyptij vero duplici gene re ſed figuris aĩaliũ aliarumq; reꝝ loco litteraꝝ: ne forſan eoꝝ cõſilia ab alijs noſcerent: (cũ eos primos inueniſſe characteres aliqui dixe rint vti cõſuere. Ipſoꝝ inſtar diſſimili tñ forma per notas: charactere græco viſo pulchriori & aptiori: cũ accẽtibus nõ debito loco ſed diffe rẽtiæ cã cõpoſitas: epiſtolã minime interpretãdã ſemotis vocalibus & cõſonãtibus ſcribendã putaui. Ipſaꝝ notaꝝ decies cẽtena milia breui ordine infra deſcribẽtur. Maioriq; & infinito quoadmodo numero alias addẽdo lineas quoq; cõfici poſſent. Pro ſingulis igitur noĩbus eo rũ q; caſibus & numeris ac verbis eorumq; temporibus modis per ſonis & numeris cæteriſq; partibus orationis: ex eiſdem notis apponã tur diuerſæ vna vel plures.

Litteræ apud Romanos ſemper inpretio fuere.
ωϐδ ϐ πϐ ϱ σαξτ λογκδ
Notæ nominis caſus & numeri, ωϐδ, nota præpoſitionis ϐ notæ nominis caſus & numeri πδ nota aduerbij ϱ notæ præpoſitionis nominis caſus & numeri, σαξτ, notæ verbi modi tēporis pſonę & numeri, λογκδ, has tñ notas poſui potius ſimplices ꝑ clariori exēplo pretermiſsis duplicibus & accētibus. Neç epiſtola interpretari poterit ex repetitis ſæpius caſibus numeris modis tēporibus et perſonis in orone vel epiſtola: Cum qui & quales ſint ignorētur. Et ſi ēt noſcerent igno to noīe & verbo nihil intelligi poterit. Poſsent ēt pleruncq; preſertim caſus ommitti: cognito enī verbo ex genere verbi noſcetur cuius caſus ſit nomē. Poſitis tñ pro ſingulis pluribus notis tutius erit. In libello aūt cōficiēdo ſiue charta aliqua, inter vltro citroq; ſcribētes: perſcribātur quęcunq; noīa verba et alia quæ veniāt in mentē: vel optāda ex aliquo codice vocabuloꝝ breuiter abſq; præteritis & ſupinis magis cōmunia et aptiora ꝑ ſcribēdo: & ſingulis apponātur hmōi notæ. Idem quoq; fieri poterit in aliquo cōmuni codice vocabuloꝝ nō tñ ordine alphabeti. Ac ēt in aliquo libro Ciceronis Vergilij vel alioꝝ & ēt diuini officij: notādo verba noīa et alia in eis ſcripta: paucis enim chartis neceſſaria pro ſcribēdo reperiētur. Pro faciliori vero modo poterit vti paucis notis: Scilicet quot nomina verba & alia ſint deſcripta in prima linea folij ſeu folio libri, vt puta ducēta: tot illis apponātur notæ: quæ eadē repetātur & replicētur in qualibet alia linea ſeu folio. Ac ſingulæ lineę vel folia notētur alijs ſecretis notis: ex quibus cognoſcatur inter ſcribētes qua linea vel folio ſint deſcripta quæ nomina verba & alia: et notæ poſitæ illa ſignificātes. Et ſi expediderit aliqñ fieri predictoꝝ cōmutatio tū litteris tum nuncio ēt rudi cōmittēdo vnico verbo vt quæ erant poſitæ notæ in primo ponātur in alio certiorabitur abſens: vno. n. loco mutato cōmutata erunt reliqua oīa. Si quis vero velit ſcribere vt moris eſt vocalibus & cōſonātibus: ex his notis quot eligat cōfectis alphabetis vti poterit ſi magis cōformes viſæ fuerint: hoc notaꝝ ſeruato ordine abreuiationis græcis ſiue charactere hebraico caldeo ſiue ſarace

no ēt pmixto aut figuris Arythimicæ hodie abaci aptioribus ex his cō pluribus cōficiēdis alphabetis vti poterit. Valebit ēt ſic cōfecta epiſtola & ex his cōpluribus ſcriptis verſibus veris & ēt falſis & vanis. nota requālibet litterā ſyllabā dictionē & verſum: quibus notis quo ſitu et loco ſint ſcriptæ inter ſcribētes cognoſcatur: eaſq; notatas ex ſuis ſitu & loco remoueat & commiſceat: cōmutādo de primo in vltimū ſeu alios & ita pmiſcue diuiſim litterā a ſyllaba & ſyllabā a dictione et dictionē a verſu q nulla verba ex his cōfici poſſe videātur. Deinde ex cognitione ſecreta notaꝝ littera ſyllaba & dictio ſuis ſitu: et loco reſtituentur. Ignoro ſi hoc ſcribēdi ordine vtebatur Cæſar in epiſtolis ad Oppiū & Balbū. Nā quoadmō mīꝝ vr̄ abſq; notis commutata loca memoriæ hēre abſq; illis tutius eſſet & dificillima & fortaſſe impoſſibilis erit interpretatio præſertim ob characteꝝ ex hmōi notis cōpoſitoꝝ & notaꝝ ſub eadē forma cōpoſitionē lōge difficillima fieri poterit ſi epiſtola ſic cōfecta loricato ſurculo de quo ſcripſit Gellius qui ēt difficilior mō intellectu q̄ aliqui hodie vtātur fieri forſan poſſet ſcribat. Ex triplici. n. difficillimo mō īpoſſibilis intellectu quoadmō interpretatio erit. Huius rei cōpoſitionē ſtudio ſi ingenio relinquo. Notæ fiunt loco numeroꝝ p augumētū. Numeri figuris arythimeticę p multiplicatione fiūt. Qui nō ſit illius penitus ignarus facillime intelligeret. A numerio nouenario addito denario cōficiuntur aſcēdēdo et duplicādo triplicādo ac multiplicādo numeri infinitū. Hic ponunt̄ tātū notæ quæ fieri poſſunt vſq; ad decies cētena millia numeroꝝ p capita principalia videlicet. viginti triginta. &c. Centū ducēt. tricent. &c. nā alij particulares numeri fiunt repetēdo ab vno vſq; ad denariū et illo addito. Vſq adnumeꝝ vigenariū notæ erūt ſimplices ſiue ſingulariæ abinde ſupra duplices triplices & quadruplices. fiunt ſemper multiplicādo et repetēdo. Poſſēt ēt cōfici figuris arythimeticæ hodie abaci, ac alijs characteribus: vt puta hebrayco ſiue caldeo & etiam latino.

EXEMPLVM NOTARVM.

α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ	ι	κ	λ
Vnus	duo	tres	quatuor	quinque	ſex	ſeptē	octo	nouē	decem	vndecim

μ	ν	ξ	ο	π	ρ	σ	⊥
dondecim	tredeci	q̄uatordecī	qndec	iſexdecī	deceſep.	dececot.	decenoue

υ φ χ ψ α β γ δ
vigi nti triginta q̃dragi.qnquagi.ſexagi.ſeptuagin.octagin . nonagin.
ε ζ η θ ι κ λ μ ν
centũ ducẽt tricẽt.q̃dringẽ.q̃ngen.ſexcẽ. ſeptingẽ.octingen. nonigen.
ξ ο π ρ σ τ υ φ
mille duomil.trimil quatromil.qninquemil.ſexmil:ſepmil . octmil.
χ ψ ω α β γ
nouẽmil.decẽmil. vndecimil.duodecimil.tredecimil. q̃tuordecimil.
δ ε ζ η θ
quindecimil.ſexdecimil.decẽſeptẽmil . decẽoctomil . decemnouẽmil.
ι κ λ μ ν
vigintimil.trigintamil.quadragintamil. qnquagitamil. ſexagitamil.
ξ ο π ρ σ
ſeptuagintamil.octuagintamil.nonagintamil . centũmil . ducẽtami.
τ υ φ χ ψ
tricentamil.quadringẽtamil.quingẽtamil.ſexcẽtamil . ſeptingẽt̃ mill.
ω αι ει
octingentamil. nonigentamil.decies centamilia.

Per litteras latinas loco figurarũ abaci: poſsunt poni litteræ modo in fraſcripto.

In Loco dabacho ſi fanno le figure come di ſotto.

I.a.2.b.3.c.4.d.5.e.6.f.7.g.8.h.9.i.I0 . k . II.aa.I2.ab.I3. ac. I4.ad. I5 . ae.I6.af.I7. ag.I8. ah. I9. ai. 20.k. 2I.ba. 22. bb. 23.bc.24.bd.25.be.26.bf.27.bg.28.bh.29.bi.30.ck.3I.ca.32.cb 33.cc.34.cd.35.ce.36.cf.37.cg.38.ch.39.ci.40.dk.4I.da.42.db. et ſic ſucceſsiue.50.ek.ea.52.eb.et ſic ſucceſsiue.60.fk.6I.fa. 62.fb. & ſic de de alijs centum.L.ducentũ.m.trecentũ.n.quatuor centum o.quingenta.p.ſexcentum.q.ſeptingẽta.r.octigonta.s.nonigẽta.t.mil le.u.duomilia.x.triamilia.z.quatuormil.ſi et.quinquemilia.y.ſexmi lia et ſeptẽmilia.9.octomilia.℞.nouẽmilia.tt.decẽmilia.uu. et ſic de alijs repetendo & multiplicando ex litteris figuras prout fit de abaco poſsunt fieri numeri notæ & ſigna in infinitum per litteras etiam latinas vel alterius ydiomatis.

Puoſsi fare labacho & figure infinite per lettere greche & italiane come di ſopra appare.

Prædictis & alys figuris ēt abaci ſiue alys notis & ſignis. poterunt ſcribentes vti: in formis cipharарum de quibus infra. quas compono litteris latinis: pro faciliori intelligentia & documento.

Le per ſone che ſchriueranno: potranno vſare: le dette figure o altre figure note & ſengni etiam per abacho: in comporre & fare le cifere delle quali diſotto ſi ſcriue. & le quali diſotto ſi fanno cōlettere latine per inſegnare piu facilmente dette cifare.

DECLARATIO OPERIS CVM ALIIS ADDITIS AB EODEM DOMINO IACOBO SILVESTRO.

EX P ictoribus grecie habitus inſigniter fuit apelles, qui pictas imagines vt ſiquid deeſſet, aliorum conſilio perficeret picturam, efferre vulgo cõſueuerat. Nec aliter ego ratus, huiuſmodi occulte ſcribendi opuſculum curaui imprimendum. Verum nonnulli ita obſcure ſcriptum, vt mihi tantum & illis quos docuerim, conſuluiſſe videar, aiunt. Alij vero difficillimum opus parumq; vtilitatis fore: Cum tot ſcribendo & fere infinitis, indigeamus nominibus & verbis accuſant. Quocirca vt ab eorum obiectis me defendam, proclarioriq; ſermone, et vt ineruditi magis intelligãt. Verbis forſan minus latine vtar, ac etiam vulgari ydiomate ipſum opuſculum explanare, aliaq; addere, prout breuius potero, conabor. Quum primum ars ſcribendi inuenta fuerat, opus eſſe ne ſecretiora habenda publice noſcerentur mortales exiſtimarunt. Primos enim characterum inuẽtores fuiſſe egyptios, ipſoſq; duplici genere vſos fuiſſe, vno ſcribendi communi et cum plebe. altero ſecreto figuris animalium aliarumq; rerum, quibus etiã phyloſophia ac theologia deſignabatur. quas hierogliphas ideſt ſacras litteras appellarunt. Herodotus alijq; probatiſſimi auctores ſcripſere, Hebrei quoq; praeter ſcripturam ſacram, libros bonarum artium ſemotis vocalibus lectu difficilimos, ſcribere conſuere. Galli vero druides appellati teſte Iulio Caeſare Sexto de bello gallico, diſciplinam bonarum doctrinarũ litteris mandari non licuiſſe, ne plebi communis fieret: Sed memoria tenendam exiſtimabant Ariſtotelem merito aliorum magiſtrum: philoſophie libros que ad nature contemplationem pertinebat: ita obſcure vt illos niſi qui ab eo audierint, intelligerent: vt eius epiſtola alexandro regi macedonum teſte Aulo gellio ſcripſerat diuinumq; Platonem nõ nulla arcana, ignotis figuris deſignaſſe dicitur. quaſquidem etiam in ſacra pagina legitur obſeruatas apud Grecos lacedemonij ne hoſtes eorũ ſecretiora noſcerent, occulto modo quod genus ſcribẽdi ſcitalam appellabant, vſi fuere. Apud italos Iulius Caeſar prout deinde Auguſtus:

commutatione litterarum ſecundum Tranquillum ſecundū vero Gellium mutato earundem ſitu quam ciphɑram appellamus vſi fuerunt. eamq; diuerſimode varijſq; formis, prout patres noſtri nos quoq; ſeruamus. ac a magnis principicus ſummo opere haberi vidimus. Et pro ut Ad beate videndum: nil ſanctius litteris inueniri potuerit. Ita nihil magis pernitioſum: præſertim principibus: vt interceptis litteris interpretaq; ciphara, eorū ſecretiora quæ aliter ſciri nō nopotuiſſet, ēt exlongiſsimis locis inimici nouerint. nam quot inclitos viros periclitatos: q̄ et qualia amiſsa et diruta Audiuimus: et ēt noſtra ętate viſum fuit. Quaproptr operę pretium viſum mihi fuit: de genere huiuſmodi ciphare illiuſq; interpretatiōe: ac occulto & cōmuni ſcribēdi modo aliquid ſcribere. Et primo ponā diuerſas formas cipharæ quæ tamen poterint interpretari & diciferari. Secundo normas illas interpretandi, & vna opuſculum orthographię. Tertio communem ciphɑram quæ pręterinterſe ſcribentes interpretari & intelligi non poſsit. Quarto aliquid de hieroglyphis litteris ęgyptiorum earūq; interpretatione. Quinto nouas figuras more ipſorum egyptiorum: ex quibus a quolibet etiam ignario & etiam neſciente legere poſsint cipheræ confici. Sexto aliqua adagia, tum gręcorum. tum latinorum. Ad normam cipheræ pertinētia. Aliquaq; aliaq̄ breuiſsime potero abſoluam.

Inter alias formas ſiue modos conficiendi cipheras: reperio infraſcriptas non tamen omnino tutas.

Prima Forma.

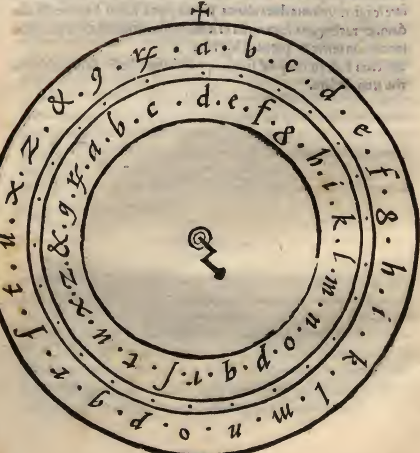
Lacedemonij duos bacculos eiusdem qualitatis & groſsitudinis faciebant: quorum vnum retinebant penes ſe in ciuitate. Alterum dabant eorum Imperatori in caſtris. Cum volebant Imperatori aliquid ſcribere: ſuper baculō qui remanſerat in ciuitate: ſuper & circumuoluebāt chartam ſimilem vnius chorigiæ, & in extremitatę charte circūuotæ ſcribebant. dictamq; chartam mittebant Imperatori, qui dictam receptam chartam circūuoluebat, ſuper baculo altero ſibi dato, & litteras mutulatas ſic reddebat, & faciebat integras, & legi poterant.

Elacedemoni faceuano duo verge o baſtoncelli dilignio altutto ſimile vno ne reteneuano nella citta:laltro dauano a loro capitano. & quãdo voleuano a quello ſcriuere:auoltauano vna ſtriccia fetta o diciano ſimile a vno choreggia di charta:ſopra el baſtoncello reſtato nella citta. Et ſcriueuano nelle extremita & doue ſi rachoſauano lextremita della charta auolta,nellrquale charta dipoi ſuolta:parte delle lettere ſchritte reſtauano da vna parte della charta & parte dalaltra parte:& choſi reſtauano moze.& detta charta mandauano al Capitano:elquale auolere leggiere voltaua detta charta ſcripta ſopra lalrto baſtoncello alidato.& rachozaua lextremita di detta charta inſieme.& le letterer ritornauano intere & poteuaſi leggiere.

Sed cum hæc forma puæ ſcitala appellabatur; hodie ſit notoria vlterius non declaro.

Secunda forma.

Poſsunt fieri duæ rotæ quæ infra deſignatur.
Poſsi fare duo rote qui di ſotto deſignate.

Prout conſtat & videtur: Circũ dictas duas rotas eſt ſcriptum alpha-
betum. prima & maior rota inferior ſtat firma. ſecunda ſuperior vo-
luitur. ex qua reuolutione vocalis littera cõmutatur in conſonantem.
& conſonans cõmutatur in vocalem & conſonãtem qualibet. & quę
rotę etiam poſſunt fieri ex charta. qui autem velit ſcribere conueniat
cum illo cui ſcribet qua littera alphabeti debeat incipi volui rota: quia
poſt modum voluendo rota: prout rota voluitur ita cõmutantur litte-
rę, & ſecundum cõmutatas litteras ſcribat, ponendo vocales pro con-
ſonantibus. & conſonantes pro conſonantibus ſeu vocalibus cõmutãs
ſecundum deſignatur per reuolutionem rotę. & qui recipiet epiſtolam
ſimiles habebit rotas. & illam ſimiliter voluet incipiendo a littera con-
uenta, & ſic intelliget litteras cõmutatas & epiſtolam..

Chome diſupra perdette dua rate deſignate ſi vede, dellequali quella di
ſotto ſta ferma. laltra diſopra ſi volta. Intorno a tutta dua ſono ſcritti
gli alphabeti. & ſe communciaſsi a voltare verbi gratia al. d. vedraſs
chelle lettere ſi chõmutano luna perlaltra la experientia lo puo mon-
ſtrare & poſsi fare dette rote etiam di charta & quando alchuno vo-
glia ſcriuere ſi conuenga con quello alquale ha ſcriuere da qual lettera
ſabbi a principiare auoltare la rota perche ſecondo ſi principiera a vol
tare la rota coſi andrano ſeguendo la cõmutatione delle lettere cioe vo
cale per conſonante & conſonante per vocale: & conſonante per con
ſonante & coſi luna lettera perlaltra & ſecondo ſarãno mutate le et-
tere ſcriuendo luna per laltra ſcriuerete et ſimile rote ara colui al quale
ſcriuete el quale principiando dalla lettera ſiate conuenuti voltera la ro
ta & trouerra qual lettera ſe mutata per laltra & coſi potra leggiere
la piſtola.

Iſta lorma reperta eſt ad ſimilitudine ciphare Iulij Cęſaris: qui ſecũ
dum opinionem tranquilli: cõmutabat vnam litteram pro alia.

Tertia forma.

Poteſt fieri vna figura prout infra deſignatᷓ, & in ea ſcribi ꝓut infra.
Poſsi fare vna figura & modo qui di ſotto deſignato & ſeriuere come di ſotto ſi dice.

ouu	iseicii	emm	odsq nsn u		meiu iaia	s
nunoch nchL		pltld		n		

Iſta figura debet fieri in vno folio: & et tam ſcribens q̃ ille cui ſcribi-
tur: debet habere ſimilem. Ille qui ſcribat debet tenere folium: in quo
ex atramento ſit ſteſignata iſta figura: ſub folio ſuper quo ſcribet & ſic
videbit loca vana ſiue alba folii inferius exiſtentis: & in dictis locis cõ
ueniat cum illo cui ſcribat: ponendas eſſe litteras. vꝫ. In quarto loco
ſcribat litteras primas cuiuſlibet dictionis: vt puta primæ. ſecundæ. ter
tiæ. quartæ. quintæ. & cæterarum dictionum. In ſexto loco ſecundæ
litteræ cuiuſlibet dictionis. in octauo tertiæ litteræ cuiuſlibet dictionis.
in ſecundo loco quartæ litteræ cuiuſlibet dictionis. & ſic aliæ in aliis
locis. & ſic litteræ erunt ſparſæ. Ille autem cui ſcribatur: habebit foli
um in quo ſit deſignata ſimilis figura. et ponet illud ſub folio epiſtolæ
receptę. & ſic videbit in quo loco ſint litteræ ſparſæ ſcriptæ. ſ. prout ſu-
pra eſt dictum. primæ litteræ cuiuſlibet dictionis. vt puta in quarto lo-
co. & in ſexto ſecũdæ. in octauo tertiæ. in ſecũdo loco ſimiliter quartę.
cuiuſlibet dictionis. & ſic de cæteris. & illis viſis ponet quamlibet lit-
teram in ſuo loco & in ſua dictione. & ſic ex illis ſparſis illas coadu-
nando: fient ſyllabæ & dictiones. & illæ remotæ ex ſuo ſitu: reducen-
tur ad ſuum ſitum. & epiſtola poterit legi. ſupra pro exemplo in diuer-
ſis locis figure: ſunt. ſparſæ & ſcriptæ litteræ cuiuſlibet dictionis. hu
ius verſus. Omnipotens deus: ſine quo nihil ſanctum nihil validum.
Et prout ex temetipſo intelligis: ſcribes ſuper folio exiſtenti: ſuper folio
in quo ſit deſignata dicta figura. & dictum folium ammouebis poſtq̃
ſcripſeris. poterit figura fieri. Incidendo aliqua loca & ſpatia illius &
in locis inciſis tenendo folium figure ſuper folio in quo ſcribitur ſcribi
litteræ paterunt ſpargendo illas & etiam poterit fieri figura maior &
minoc & plures varię ſimili modo fieri poterunt: ſecundum ꝗ indi
geas. & ſi omnes litteræ ſparſæ non implerent loca. poterunt ſcribi lit
teræ ſimiles vane: quæ impleant in totum loca. & fieri ſignum quod
denotent quæ ſunt vanæ. poſſunt etiam litteræ abſq; dicta figura ſpar
gi. & remoueri ex ſuo ſitum. & reſtitui in ſuo ſitu. ſed cum dicta figu
ra: eſt facilior modus pro ſcribendo & legendo. & pro exemplo ſcri-
bendi vt ſupra abſq; dicta figura infra aliquid exempli ponam. Iſta ſi
gura & forma: eſt ad ſimilitudinem ciphar æ Iulii Cæſaris. Secundũ

coſa alchuna & ſimilmente la ſilaba ma la dictiõe e quella la quale ſignifica vn nome vn verbo vn vocabulo verbi gratia martino q̃ſto e vna dictione compoſto di tre ſilabe potrete anchora fare vna ſimile figura o piu varie tagliãdo parte de lochi & ne tagliati ſcriuere ſopra el voſtro foglio tenendo detto tagliato di ſopra & fare detta figura magiore & minore & ſe lochi nõ ſempie ſino impleti di ſimil lettere vane bene vi dicho che vi cõuengniate di porre & ſcriuere & coſi faciate le lettere non per ordine ma in diuerſi & varij lochi cioe le prime lettere verbi gratia nel quarto loco le ſeconde nel ſexto locho & coſi de laltre & altri lochi & potrete per figure dabacho ſegnare e lochi & come ſapete el foglio doue e deſignata la figura ſa tenere ſotto & ſe e tagliata di ſopra per exemplo di ſcriuere & leggere & vedere e lochi.

Quarta forma.

Non ſolum ſingulares litteræ vocales cum cõſonantibus: ſimul ſcribi poſſunt. Sed more hebreorum: poſſunt coniungi ſimul vocales cũ conſonantibus ſub vna littera vel ſigno. hebrei enim habent litteras duplices: videlicet vnam litteram ſolam ſignificantem vocalẽ & conſonantem. græci vero habent abreuiationes: ſub vna littera vel pluribus denotant plures vocales & conſonantes ſimul. Illorum more poterit etiam ſcribi: ponendo vna litteram vel ſignum ex quo denotentur vocales & conſonantes prout infra.

Potrete anchora in volgare ſcriuere plectere duplice cioe ſotto vna littera nota o ſengnia ſignificare & achozare piu lettere vocale & cõſonante come di ſotto ſi dimoſtra le vocale ſono a e i o u. laltre lettere ſono conſonante.

Conſonãtes prępoſitę vocalibus.

Ba be bi bo bu
Da de di do du
Ca ce ci co cu
Fa fe fi fo fu
Ga ge gi go gu
Ha he hi ho hu
La le li lo lu
Ma me mi mo mu
Na ne ni no nu
Pa pe pi po pu
Qua que qui quo quu
Ra re ri ro ru
Sa ſe ſi ſo ſu
Ta te ti to tu
Va ve vi vo vu
Ia ie ii io iu
Xa xe xi xo xu
Za ze zi zo zu

Vocales prępoſite vni ex conſonantibus.

Ab eb ib ob vb
Ac ec ic oc vc
Ad ed id od vd
Af ef if of uf
Ag eg ig og vg
Ah eh ih oh vh
Ai ei ii oi ui
Al el il ol vl
Am em im om vm
An en in on vn
Ap ep ip op vp
Ar er ir or vr
As es is os vs
At et it ot vt
Ax ex ix ox vx.

Vocales vni vel duabus aut tribus prępoſitę conſonantibus.

Alx elx ilx olx vlx
Anc enc inc onc vnc
Ans ens ins ons vns
Ams ems ims oms vms
Ant ent int ont vnt
Ars ers irs ors vrs
Arx erx irx orx vrx
Abs ebs ibs obs vbs
Arbs erbs irbs orbs vrbs
Aps eps ips ops vps
Arps erps irps orps vrps

Vocales vocalibus prępoſitę ae oe eu au eu. ei quę ſunt dipthongi.

Duę vel tres conſonantes prępoſitę vocalibus.

Bda bde bdi bdo bdu
Bla ble bli blo blu
Bra bre bri bro bru
Cha che chi cho chu
Cla cle cli clo clu
cma cme cmi cmo cmu

cna cne cni cno cnu
Cra cre cri cro cru
Cta cte cti cto ctu
Dla dle dli dlo dlu
Dma dme dmi dmo dmu
Dna dne dni dno dnu
Dre dre dri dro dru
Fla fle fli flo flu
Fra fre fri fro fru
Gda gde gdi gdo gdu
Gla gle gli glo glu
Gma gme gmi gmo gmu
Gna gne gni gno gnu
Gra gre gri gro gru
Mna mne mni mno mnu
Pla ple pli plo plu
Pna pne pni pno pnu
Pra pre pri pro pru
Pta pte pti pto ptu
Pſa pſe pſi pſo pſu
Sba.sbe.sbi.sbo.sbu.
Sca.ſce.ſci.ſco.ſcu
Sma.ſme.ſmi.ſmo.ſmu.
Spa.ſpe.ſpi.ſpo.ſpu.
Squa.ſque.ſqui.ſquo.ſquu.
Sta.ſte.ſti.ſto.ſtu.
Stla.ſtle.ſtli.ſtlo.ſtlu.
Stra.ſtre.ſtri.ſtro.ſtru
Tla.tle.tli.tlo.tlu.
Tma.tme.tmi.tmo.tmu.
Tna.tne.tni.tno.tnu.
Tra.tre.tri.tro.tru.
Conſonantes præpoſitæ & ſupp
poſitæ vocalibus.
Bab.beb.bib.bob.bub.
Bac.bec.bic.boc.buc.
Bad.bed.bid.bod.bud
Baf.bef.bif.bof.buf.
Bag.beg.big.bog.bug.
Bal.bel.bil.bol.bul.
Bam.bem.bim.bom.bum.
Ban.ben.bin.bon.bun.
Bap.bep.bip.bop.bup.
Bar.ber.bir.bor.bur.
Bas.bes.bis.bos.bus.
Bat.bet.bit.bot.but.
Cab.ceb.cib.cob.cub.
Cac.cec.cic.coc.cuc.
Cad.ced.cid.cod.cud.
Caf.cef.cif.cof.cuf.
Cag.ceg.cig.cog.cug.
Cal.cel.cil.col.cul.
Cam.cem.cim.com.cum.
Can.cen.cin.con.cun.
Cap.cep.cip.cop.cup.
Car.cer.cir.cor.cur.
Cas.ces.cis.cos.cus.
Cat.cet.cit.cot.cut.
Dab.deb.dib.dob.dub.
Dac.dec.dic.doc.duc.
Dad.ded.did.dod.dud.
Daf.def.dif.dof.duf.
Dag.deg.dig.dog.dug.
Dal.del.dil.dol.dul.
Dam.dem.dim.dom.dum.
Dan.den.din.don.dun.

Dap.dep.dip.dop.dup.
Dar.der.dir.dor.dur.
Das.des.dis.dos.dus.
Dat.det.dit.dot.dut.
Fab.feb.fib.fob.fub.
Fac.fec.fic.foc.fuc.
Fad.fed.fid.fod.fud.
Faf.fef.fif.fof.fuf.
Fag.feg.fig.fog.fug.
Fal.fel.fil.fol.ful.
Fam.fem.fim.fom.fum.
Fan.fen.fin.fon.fun.
Fap.fep.fip.fop.fup.
Far.fer.fir.for.fur.
Fas.fes.fis.fos.fus.
Fat.fet.fit.fot.fut.
Gab:geb:gib:gob:gub:
Gac:gec:gic:goc:guc:
Gad:ged:gid:god:gud:
Gaf:gef:gif:gof:guf:
Gag:geg:gig:gog:gug:
Gal:gel:gil:gol:gul:
Gam:gem:gim:gom:gum:
Gan:gen:gin:gon:gvn:
Gap:gep:gip:gop:gup:
Gar:ger:gir:gor:gur:
Gas:ges:gis:gos:gus:
Gat:get:git:got:gut:
Hab:heb:hib:hob:hub:
Hac:hec:hic:hoc:huc:
Had:hed:hid:hod:hud:
Haf:hef:hif:hof:huf:
Hag:heg:hig:hog:hug:

Hal:hel:hil:hol:hul:
Ham:hem:him:hom:hvm:
Han:hen:hin:hon:hun:
Hap:hep:hip:hop:hup.
Har:her:hir:hor:hur:
Has:hes.his:hos:hus:
Hat:het:hit:hot:hut:
Iab:ieb:iib:iob:iub:
Iac:iec:iic:ioc:iuc:
Iad:ied:iid:iod:iud.
Iaf:ief:iif:iof:iuf:
Iag:ieg:iig:iog:iug:
Ial:iel:iil:iol:iul.
Iam:iem:iim:iom:ium:
Ian:ien:iin:ion:iun:
Iap:iep:iip:iop:iup:
Iar:ier:iir:ior:iur:
Ias:ies:iis:ios:ius:
Iat:iet:iit:iot:iut.
Lab:leb:lib:lob:lub:
Lac:lec:lic:loc:luc:
Lad:led:lid:lod:lud:
Laf:lef:lif:lof:luf:
Lag:leg:lig:log:lug:
Lal:lel:lil:lol:lul:
Lam:lem:lim:lom:lum:
Lan:len:lin:lon:lun:
Lap:lep:lip:lop:lup:
Lar:ler:lir:lor:lur:
Las:les:lis:los:lus.
Lat:let:lit:lot:lut:
Mab,meb:mib:mob:mub:
mac:mec:mic:moc:muc:

Mad. med:mid:mod:mud:
Maſ:meſ:miſ:moſ:muſ:
Mag:meg:mig:mog:mug:
Mal:mel:mil:mol:mul.
Mam:mem:mim:mom:mum
Man:men:min:mon:mun:
Map:mep:mip:mop:mup:
Mar:mer:mir:mor:mur:
Mas:mes:mis:mos:mus:
Mat:met.mit:mot:mut:
Nab:neb:nib:nob:nub:
Nac:nec:nic:noc:nuc:
Nad:ned:nid:nod:nud:
Naſ:neſ:niſ:noſ:nuſ:
Nag:neg.nig:nog:nug:
Nal:nel:nil:nol:nul,
Nam,nem:nim:nom:num:
Nan,nen:nin:non:nun:
Nap:nep:nip:nop:nup:
Nar:ner:nir:nor:nur:
Nas:nes:nis:nos:nus:
Nat:net:nit:not:nut:
Pab:peb:pib:pob:pub:
Pac:pec:pic:poc:puc:
Pad:ped:pid:pod:pud:
Paſ:peſ:piſ:poſ:puſ:
Pag:peg:pig:pog:pug:
Pal:pel:pil:pol:pul:
Pam:pem:pim:pom:pum:
Pan:pen:pin:pon:pun:
Pap:pep.pip,pop:pup:
Par:per:pir:por,pur,
Pas:pes,pis,pos,pus,

Pat,pet,pit,pot,put:
Qua,que,qui,quo,quu,
Qud,qued,quod,
Qual,quel,quil,
Quam,quem,
Quan,quen,quin.
Quip,quas,ques,quis,
quos,quat,
Rab,reb,rib,rob.rub,
Rac,rec,ric,roc,ruc,
Rad,red.rid,rod,rud,
Raf,ref,rif,rof,ruf,
Rag,reg,rig,rog,rug,
Ral,rel,ril,rol,rul,
Ram,rem,rim,rom.rum,
Ran.ren,rin,ron,run,
Rap,rep,rip,rop,rup,
Rar,rer,rir,ror,rur,
Ras,res,ris,ros,rus,
Rat:ret,rit.rot,rut,
Sab,ſeb,ſib,ſob,ſub,
Sac,ſec,ſic,ſoc,ſuc,
Sad,ſed,ſid,ſod,ſud,
Saf,ſef,ſif,ſof,ſuf,
Sag,ſeg,ſig,ſog,ſug,
Sal,ſel,ſil,ſol,ſul,
Sam,ſem,ſim,ſom,ſum,
San,ſen,ſin,ſon ſun,
Sap,ſep:ſip:ſop:ſup.
Sar:ſer,ſir:ſer:ſur,
Sas:ſes,ſis,ſos,ſus.
Sat,ſed,ſit,ſot,ſut,
Tab,teb,tib,tob,tub,

Tab.teb.tib.tob.tub.
Tac.tec.tic.toc.tuc.
Tad.ted.tid.tod.tud.
Taf.tef.tif.tof.tuf.
Tag.teg.tig.tog.tug.
Tal.tel.til.tol.tul.
Tam.tem.tim.tom.tum.
Tan.ten.tin.ton.tun.
Tap.tep.tip.top.tup.
Tar.ter.tir.tor.tur.
Tas.tes.tis.tos.tus.
Tat.tet.tit.tot.tut.
Vab.veb.vib.vob.vub.
Vac.vec.vic.voc.vuc.
Vad.ved.vid.vod.vud.
Vaf.vef.vif.vof.vuf.
Vag.veg.vig.vog.vug.
Val.vel.vil.vol.vul.
Vam.vem.vim.vomvum.
Van.ven.vin.von.vun.
Vap.vep.vip.vop.vup.
Var.ver.vir.vor.vur.
Vas.ves.vis.vos.vus.
Vrt.vet.vit.vot.vut.

Xab.xeb.xib.xob.xub.
Xac.xec.xic.xoc.xuc.
Xad.xed.xid.xod.xud.
Xaf.xef.xif.xof.xuf.
Xag.xeg.xig.xog.xug.
Xal.xel.xil.xol.xul.
Xam.xem.xim.xom.xum.
Xan.xen.xin.xon.xun.
Xap.xep.xip.xop.xup.
Xar.xer.xir.xor.xur.
Xas.xes.xis.xos.xus.
Xat.xet.xit.xot.xut.
Zab.zeb.zib.zob.zub.
Zac.zec.zic.zoc.zuc.
Zad.zed.zid.zod.zud.
Zaf.zef.zif.zof.zuf.
Zag.zeg.zig.zog.zug.
Zal.zel.zil.zol.zul.
Zam.zem.zim.zom.zum.
Zan.zen.zin.zon.zun.
Zap.zep.zip.zop.zup.
Zar.zer.zir.zor.zur.
Zas.zes.zis.zos.zus.
Zat.zet.zit.zot.zut.

Poſſunt etiam coniungi abſq; vocalibus omnes conſonantes ſimul, vt.bb.cc.dd.ſiue.bſt.db.bc.cb. & ſic de reliquis conſonantibus: & præſertim quæ habent inter ſe confraternitatem, vt puta.&. pt.ſth. nt mn.nn.quibus frequenter vtimur. Ac etiam vocales, vt. Aa.ee.ii. oo.uu.ne ſim longior exemplum hic non pono.voſmet ſcietis & poteritis facere.

Iſte modus & forma eſt fortis ciphara: & fortior eſſet: ſi coniungeretur cũ alia forma infra ꝓxime ſcripta. ſeu miſcerentur vanæ. fortiſſima eſſet ſi litteræ notæ vel ſigna poſitæ vt ſupra & aliæ de qui-

bus infra dicitur ſpargerentur: prout ſparguntur ſingulariæ litteræ:
uxta modum deſcriptum ſupra in forma tertia. Aut ſcriberentur:
ſuper baculo de quo ſupra in prima forma. quando velitis hac forma
vtili: debetis cuilibet prediƈtarum litterarum quibus denotatur & ſi-
gnificatur: ſyllaba vel plus ſyllabæ vt ex ſuprapoſitis videtur. ponere
vnã litteram aut notam. vel ſignum aliquod. ex quibus ſignificentur:
ſyllabæ pluribus litteris ſimul comprenſis & adunatis. & ſic ex hu-
iuſmodi ſyllabis comprenſis ſimul pluribus litteris fient diƈtiões con-
iungendo diƈtas ſyllabas & ponendo illas per ordinem. Exemplum
Imperator amabit iuſtitiam. pro. Im. ponatur vt puta. y. pro. pe. ponã-
tur. x. pro. ra. ponatur. z. pro. tor. ponatur. yy. & ſic. y x z y y. ſignificat
hoc nomen Imperator. amabit. pro. am. ponatur. zz. pro. bit ponatur.
xx. interpoſita. a. & ſic. z z axx. ſignificat amabit. iuſtitiam pro iu. po-
natur. d. ſti. ponatur. b. pro ti. ponatur. c. pro am. ponatur. zz. & ſic d.
bczz. ſignificat hoc nomen iuſtitiam. & coadunando integrum ver-
ſum ſimul. y x z y y z z a x x d b c z z: ſigoificat. Imperator amabit
iuſtitiam. & ſic de alijs ſupra ſcriptis continentibus in ſe ſimul plu-
res conſonantes quæ vno notatæ ſigno. ſunt difficiliores ſi quis illas
vellet interpræ tare: & apliores. ſunt ac tutiores.

Sed dicet aliquis: litteræ ſopra deſignatæ comprendentes plures litte-
ras ſub vna nota: excedunt numerum mille: vbi ſunt tot notæ. reſpon-
deo. figurę abaci: aſcendunt ad numerum quoadmodo infinitum. Et
pro pulcriori ciphara facietis figuras abaci: per litteras latinas ſiue grę-
cas alphabeti more hebreorum de quibus ſupra & infra ordinatur
modus. Sed fortius vobis dico: ꝙ paucis indigetis notis ſiue ſignis. Vos
videtis ꝙ breuis eſt ciphara: poteritis ex diƈtis deſignatis litteris: conti-
nentibus in ſe ſyllabas & plures litteras vt ſupra conſtat: facere plu-
res chartas admodum libelli. Et in qualibet facie & colũna chartę:
ſcribere viginti vt puta numeros diƈtarum litterarum. Et ſic eaſdem
viginti apponere & repetere: In qualibet facie & columna charta-
rum. quæ in diuerſis chartis faciebus & colũnis poſitæ diuerſe ſunt
& ſignificant diuerſas ſyllabas. & ſignetis chartas facies & colum-
nas diuerſis notis & ſeu ſignis notæ enim & ſeu ſigna chartarum ſea

tiei & columne ſignificare facciuunt diuerſa. Licet ſubeodem nume
o notarum ſiue ſignorum litteræ cuiuſlibet faciei & columne ſint ſi
gnatæ. Et iſtarum chartarum & notarum ſiue ſignorum detur co-
pia illi cui ſit ſcribendum.
Chome deſopra vedete vna nota o ſegnio: puo ſignificare: & denota
piu lettere & vna ſyllaba & etiam piu oltre. Voi ſapete chelle dictio-
ne ſi fanno dipue ſyllabe & le ſyllabe di piu littere hauendo voi aſcri
uere diſcorrere le lettere diſopra poſte & in qualunque delle predette
verbi gratia Ba Be &c. Bab Beb &c. porrete vna nota o ſegnio che
inſieme contenera piu lettere che fanno ſyllabe & rachonzando le ſyl
labe inſiemene farete le dictione verbi gratia lo Imperatore amara
la Iuſtitia p Lo porete B per Im. porete F per pe. D per ra. G per do
H p re K. Adunque B F D G H K ſignificara lomperadore. Ama-
ra per Am. porete L per ra. y meſſa inanzi vna A. Adunque la y. ſi
gnificara amara. La Iuſtitia per La porrete. P per Iu. Q. ſti R. per ti
S & porrete vna A. Adunque B F D G H K L A y P Q R S A
ſignificha Lomperadore amara la Iuſtitia & queſta regula obſerue
rete eſſendo etiam piu lettere inſieme come di ſopra deſignate vede-
te & notate che potete vſare di fare note & ſegni per figure dabacho
o fare labacho cioe in luogo di figure per lettere greche o latine co-
me di ſopra nel principio delopera e deſignato & etiam come ſi demo
ſtrera a vſo delli hebrei che labacho loro ſono lettere queſto dico p ha
uere molti ſegni & note ſe pure voleſſi vſare poche note potreſti fare
piu charte & in qualunque faccia & collonna porre delle ſopradette
verbi gratia vinti Conuenti figure dabacho o altre note & quelle re-
petere & porre aqualunque faccia & collona di ciaſchuna charta &
ſegnerete ciaſchuna faccia & collonna & ciaſchuna charta di quelle
note o ſegno vi para perche eſengni delle charte faccie & collonne fan
no che vinti figure poſte in vna charta faccia & colonna ſi monſtra-
no ſignificare diuerſe ſyllabe & lettere repetite in altra carta faccie &
colonne & potrete fare piu charte faccie & colonne & quante vi pa-
rano & coſi delle figure note & ſegni & per ordine & fuor dordi-
ne per piu ſecuro modo come ſarebbe doue. octo. doue quatro, doue di

dici

doue dieci per abacho & el ſimile farete de ſegni delle carte faccie & colonne & quando ſchriuerete ſcriuerete e ſegni o numeri diciano della carta faccia & colonna & delle figure & note lequali ſignifichino le ſyllabe & piu lettere inſieme come di ſopra ſe detto. Dellequale tutte alla perſona arte a ſcriuere ne darete copia queſta ciphara e breue facile a fare & difficille a eſſere diciferata p che ſotto vna figura nota o ſegno ſi comprendano intere ſyllabe & piu lectere dellaquale etiã Merchanti & altre priuate perſone homini & donne ſene poſſano bene ſeruire in ſchriuere lettere & tenere lor libri & conti ſecreti.

QVINTA FORMA.

Poterunt ſimilibus figuris notis & ſignis.nõ ſolũ ſyllabæ.Sed etiã dictiones deſignari. vt puta pro bello.pace.p victoria.Pro periculo.pro abundãtia p penuria. pro nõ.pro ſi.pro nominibus cognominibus.p locis & multis alijs poni vna figura nota vel ſignũ pro quolibet. Sed iſta forma nõ cõtinebit vniuerſalia.Et ẽ particularis. Si tamẽ hoc modo particulari ſcribetur:poterit ſubiungi & ſcribi quo ad alia vniuerſalia ſimul:p modũ & cipharã ſupra pxime in quarta formã poſitã Potrebbeſi non ſolamente con dette figure note & ſegni de notare anchora vna intra dictione verbi gratia per la guerra per pace per abundantia per penuria per pericholo per victoria per nomi compagnoni Signori.Citta & altre coſe ponendo vna figura nota o ſegnio per ciaſchuna ma queſta forma nõ e vniuerſale aſsai ſarebbe ſe ſcriuẽdo in ſimile mõ e particulari ſi ſubiũgeſsi ĩſieme li vniuerſali col mõ detto di ſopra nella quarta pxima data figura & ſarebbe vna forte cifara

SEXTA FORMA.

Poſſet ſcribi vno duobus vel pluribus alphabetis. Confictis carathe ribus videlicet.pro A pro B C &c. poſitis litteris græcis alijſq; figuris & ſignis:diuerſis.diuerſiſq; alphabetis. Interpoſitis & mixtis etiã figuris & ſignis vanis.factis ex eiſdem litteris. Sed fortius poſſet ſcribi:quinquaginta.& centum. & vltra alphabetis diuerſis. quæ eſſet fortis ciphara.prout infra oſtendam.

Potrebbeſi ſcriuere con lettere figure & ſegni contrafacti in luogo di ttere cioe pella A pel B C & altre lettere.lettere greche figure daba

cho & altri ſegni & etiandio tante che di quelle ſi faceſsi vno dua o piu alphabeti diuerſi & con piu alphabeti ſcriuere & quando ſi ſcriueſsi meſcolare altre figure & ſegni vani & non rilcuaſino niēte inſieme cholleuere che ſarebbe piu dificile a diciferate ma piu forte dico che ſi poſsano fare cinquanta cento & piu alphabeti come di ſotto monſtrero.

Facillimum eſt: Vt poſsint fieri centum alphabeta & vltra figure arythemeticæ alias ariſmetricæ alias abaci ſunt infinitę. Et ſuus facere figuras pulchriores: facias figuras abaci per litteras latinas: vel græcas aptiores propter accentus. more hebreorum. Et etiam abacus antiqui pro maiori parte: fiebat figuris litterarum latinarum. hebrei enim pro figuris abaci. i. z. 3. & ſucciſsiue alijs: ponunt eorum litteras. prout eſſet latinis ydiomate A B C. Et ſucceſsiue vſq; adnouē. & loco o zero nuncupato: ponunt vt puta K loco viginti L loco triginta M & ſic ſucceſsiue. & quando volunt ſignificare vndecim. ponunt Ka. duodecim Kb & ſic vſq; ad decem & nouem quando ſignificare viginti. ponunt L quando viginti vnum La viginti duo Lb & ſic ſucceſsiue in infinitum. & ſuus ſcire formare huiuſmodi abacum. Videas abacum antiqum. Ac litteras græcas & latinas deſcriptas in principio huius operis: quibus eſt formatus abacus litteris grecis & latinis: & vt eſt notum figure ab vno vſq; ad nouennium: numerum. faciunt totas figuras abaci: in infinitum additis & zeris nuncupatis ſub figuris: o in abaco moderno: Inantiquo X C M: in ſuis locis vna vel pluribus. Et ſic tuſcies facere. tot figuras quot velis. & diuerſas viſu prout ſunt diuerſi numeri: ſub vna tamē forma. Capias igitur vt puta decem vel viginti. Verſus Vergilij ſeu alterius Poetæ. aut Ciceronis: aut alterius cuius uis. Inquibus verſibus erunt vt puta centum A centū B centum C centum E O I & V centum D centum F G L & M Et ſic de alijs litteris alphabeti. & erunt diuerſis ſyllabis. & dictionibus: collocatæ. & ideo ſi unuſcepiat vt puta verſus Vergilij in primo libro. Alter in ſecūdo eiuſdem vel alterius poete: inuenies multum diſtare vocales & conſonantes: inter capientes & captas quia erunt diuerſæ prout in diuerſis locis ſyllabis & dictionibus: ſunt poſitę & col

locatæ.Et pro qualibet vocali & conſonãte:ponas vnam figuram abaci:per figuras conſuetas abaci vel per litteras latinas.vel grecas.vt ſupra dixi loco abaci.diſcurẽdo verſus & ponendo figuras ſuper uocalibus & conſonantibus,ſecundum inueníes eſſe poſitas:litteras in ſyllabis & dictionibus verſuum:Si inuenies in prima ſyllaba prime dictionis & primo loco ſyllabæ poſitã A pones primam figuram abaci.Si in ſecundo ſecundam figuram.Si in tertio tertiam &c.& ſic de alijs litteris.aſcendendo & diſcurrendo verſus ſyllabas & dictiones & facias ad partem deinde tuum alphabetum:in quo ſingulariter ponas p alphabetum:ſuo ordine dictas vocales & conſonãtes:ate repertas & ſignatas yguris:vt poſsis facilius inuenire litteras quibus viſuti quando ſcribes.Et quãdo ſcribes in qualibet ſyllaba mutabis figuras ſignificantes vocalem.ſiue conſonantem.Et conuenias cum illo cui debes ſcribere,de uerſibus & locis:in quibus ſint poſitæ figuræ ſuper vocalibus et conſonãtibus:dictorũ verſuum.Poteris incipere a prima ſyllaba & eius litteris:per ordinẽ & per ordinem numeri ponere figuras: vt puta a prima figura abaci incipiendo: & ab inde vſq; ad quinquaginta.Centum & vltra aſcendẽdo & procedendo. Et ſatis erit inter ſcribentes ꝙ verſus ſint noti:quoniam quilibet ipſorum ſciendo verſus:ſciet inuenire loca figurarum:& figuras ſignificantes vocales vel conſonantes.Et pro faciliori modo ſcribendi:qualibet ipſorum poterit ex dictis figuris ſic poſitis de perſe facere vnum alphabetum ad partem.hec etiam eſt fortis ciphara.Si tu etiam velles facere eam fortiorẽ: poteris ſegregare figuras vocalium a conſonantibus a te ſcriptas in epiſtola.Et pones omnes figuras vocalium quæ erunt ſcriptæ in tua epiſtola:in loco ſeparatas:& conſonantes ſimiliter ſcriptas ſeparatas a vocalibus in alio loco.Et conuenies cum illo cui debes ſcribere:in quo loco ſint vocales:& in quo loco ſint conſonantes.Et in quo loco vocales precedãt:vel ſequantur conſonantes figuris deſignatæ. Et ille cui mittetur epiſtola ſciens loca: Reſtituet & ponet omnes ſuo loco & ſic tu:vt poſsit legere epiſtolã. De iſta ſeparatiõe remitto iudicio peritorũ qui velint ſcribere. Hic tamẽ pono parũ exẽpli: videlicet oĩpotẽs deus ſine quo nihil eſt ſcũm.nihil eſt validũ miſereatur populi ſui.

Sgꝫ men um ſtnctogxgtktoipbtocxka:tnsbꝫ kdu
pcma yaꝫ cpſxſdiunatixmbyraymenbysayoiꝫxy
lbybulctptrtkbxqiodupſurio brſgxne x oxuum
qſꝫkuqflauencxmgubtrkcꝫltnaynutbqa mdsd
uſasdtg.

Licet ciphera videatur longa & verſus minor & ſic poſset dubitari
ꝙ ſint interpoſite vanę. Scias ꝙ non ſunt vanę: ſed modo ſupra ſcri
pto eſt facta. ſed numeri & figurę abcaci: factę per litteras faciũt ma
iorem: quia cum figurę aſcendunt vltra centũm numerum, figurę
ſunt maiores, quia duplicantur & triplicantur: prout ex facie & vi-
ſu figurarum abaci quilibet videre poteſt. & dictum exẽplum eſt fa-
ctum ſeparatis vocalibus a conſonantibus. & iſta ciphęra quam vis
ſit fortis, tamen obſeruata regula de qua ſupra eſt facilis: maxime ſi a
ſcribentibus fiant alphabeta ad partem prout ſupra dixi.

Queſta ſexta forma e contra fare le lettere dello alphabeto con lette-
re figure & ſengni diuerſi & ſcriuere con vno dua o piu contrafa-
ti alphabeti potrebeſi ſcriuere con cinquanta cento & piu alphabeti
cioe piglierete dieci venti o piu come vi parra verſi verbi gratia di dã
te del petrarcha odaltro ſcriptore volgare che vi piaccia o da voi com
porete ſimili verſi inquelli ſaranno ſcripti cinquantr cento & piu let
tere verbi gratia. A.B.C.D.E.F.G.H.I. & delaltre tutte lettere del
lo alphabeto a ciaſchuna di dette lettere ſecondo ſono poſte ne verſi et
euerſi corrano porrete vna figura dabacho dette lettere contrafarete
principiando etiam dalla prima ſillaba & dictione del primo verſo
& ponendo la prima figura dabacho & ſeguendo per ordine dela-
bacho per tanti numeri & figure quanti ſaranno in detti verſi. Et ſe
voleſsi fare piu bella ciphera in locho delle figure porrete lettere la-
tine o greche le greche per cauſa delli accenti ſono piu apte nel prin-
cipio di qua opera ho poſte dette lettere greche & latine & abacho fa
ctq per quelle labacho anticho per maggior parte ſi faceua per lettere
X. ſignificaua dieci. C. Cento. CC. dugento. M. mille & coſi de lal-
tre li hebrei fanno e numeri de labacho per lori lettere dellalfabeto per
exemplo piglierete lettere latine per figura dabacho. I.2.3. poneuano

a.b.c.per inſino a numero noue p numero.Io.ſi po porre. K.per.20.
L.& coſi ſucceſſiue trenta quaranta cinquanta & laltre lettre che
ſeguitano dello alſabeto quando voleſsi ſignificare numero Vndici
porrete.Ka.& numero dodeci.Kb.& numero.21.LA. ventidua.
LB:& coſi ſucceſſiue formiaſi a vſo delabacho moderno & che ſu
ſa ſapete come ſi forma labacho per ſigure et nulle o zeri che da vno
per iſino a noue cho zeri ſi formano tutte le figure de labacho coſi for
mete per lettere labacho anticho vi inſegnera vedendo quello in qual
che parte benche io habbi fatto exemplo di tale figure per lettere a mo
do delli hebrei non dico che li hebrei vſaſino a punto el modo ho ſcri
pto ma per piu intelligentia ho ridocto lor modo come fuſsi ſtato in
lingua latina che altrimenti anno e loro alphabeti & non ſono e loro
alphabeti colordine de latini benche in effecto & in fine concludino
quel medeſino cõ queſta forma arete cẽto A cẽto B cẽto C cẽto D cen
to E.Et coſi di tutte laltre lettere dello alphabeto & quãdo arete a ſcri
uere in qualunque ſyllaba & dictione mutterete diuerſe figure ſe ſarã
no dieci A farete diece varie figure di A & coſi de laltre lettere o che
reranno che come di ſopra e detto ne potete hauere con detta forma
quante vi piacera potrete anchora meſcolare tra quelle quando ſcriue
te de laltre lettere ſimili varie & che rileuino niente & di tutto vi cõ
uerete con la perſona allaquale abbiate a ſcriuere credo baſtera gli dia
te euerſi ſopra quali formate le figure come di ſopra ſi dice pche prin
piando da vno numero & figura & ſeguendo per ordine ciaſchuno
di voi ſapra trouare e numeri & figure & quale vocale & conſonã
te ſignifichino. ſaraui vtile & forſe neceſſario che facciate da parte al
phabeti ditale poſte figure & che & quale vocale conſonante ſignifi
chino per potere meglio ſcriuere & leggere ſe volleſsi fare piu forte ci
phara quando ſcriuete potrete ſegregare le vocale dalle conſonante di
co loro figure & porrete in vno locho vi conuerete le vocale & nelle
altro le conſonãte arete ſcrite nella epiſtola & quella perſona allaqua
le ſcriuerete ſapra e lochi & raconzara le vocale & le conſonante in
ſieme & a ſuo loco cioe le figure ſignificante le vocale & conſonan
te di ſopra ho poſto lo exemplo benche ſia in latino e volgari poſſano

per quello vedere la forma & modo che coſi el modo & le figure ſeruano in volgare come in latino potrebbe forſe qualchuno opporre che ſapendoſi queſto modo la ciphara ſia ſcoperta & ogni homo la intenda & a vn ſolo ſerui riſpondo che ſe farete la proua trouerete che le figure non ſono quelle medeſime o rare ſe ſerarete tal forma pigliando verbi gratia duno libro vinti verſi & pigliando vinti dunaltro libro potreſti anchora fare detti cinquanta cento & piu alphabeti faciendo vno tuo alphabeto & in quello notaſsi dette figure ſopra le vocale & conſonante per ordine & meglio e nō porre per ordine de labacho verbi gratia doue dieci doue trenta &c. Ma queſta forma ſopradetta de verſi e piu facile & piu apta.

Aliiſq; multis formis & modis poſſunt fieri ciphare: ſed quocūq; modo per conſonantes & vocales ſcribatur: puto poſſe litteras interpretari & dici ferari.

Potrebbeſi non ſolamente ne modi ſopradetti ma etiam in molti altri modi & forme fare ciphare ma in qualunque modo ſe ſcriua per vocale & conſonante tengho per fermo le lettere ſi poſsino dici ferare & intendere.

Et ideo vt ille medicus: qui ægritudines curare requærit: Cauſas morbi debet cognoſcere. Aliquas formas ciphare ſupra ſcripſi. Et aliqd inferius ſcribam: de modo interpretandi ciphara & diciſerandi vulgariter loquens.

ALIQVALIS MODVS DICIFERANDI.

Vos ſcitis ſeu ſcire debetis: ꝙ quelibet ſyllaba aſcendit & non excedit numeꝝ ſex caracteꝝ alias litteraꝝ vt. A. Ab. Abs. Calx. Stās. ſtirps.

Item quelibet dictio vt plurimum & cōmuniter eſt: vnius duarum trium aut quatuor ſyllabarum.

Item ꝙ alibet dictio promaiori parte apud latinos. de ſunt in vocalem ſeu ſemiuocalem. prout apud græcos in vocale ſeu ſemiuocale tātum teſte priſciano.

Itē ſi ſequens ſyllaba deſinat in vocalē: neceſſe eſt præcedenlē ſyllabā deſinere in vocalē. vt fui. Siue ſi in media dictione: ſyllaba a vocali incipiat: neceſſe eſt antecedēte ſyllabā in vocalē terminari. vt parco two

Item prædecedente ſyllaba deſinente conſonantem: neceſse eſt ſequentem ſyllabam incipi a conſonante: vt arma. Et predicta in ſimplicibus aliter in compoſitis: prout infra in opuſculo ortographiæ.

Item duæ aut tres conſonantes ante vocalem & poſt: in eadem ſyllaba ſtare poſsunt. Itaq; ſi tres præcedāt niſi duæ poſſunt ſequi & ſi tres ſequnt̃ niſi duæ pcedere poſsũt vt mōſtrās. Stirps. teſte eodē priſciano.

Item communis eſt regula tradēda: quomodo & quo ordine. & qualiter. Conſonantes inter ſe coniungantur. Præcedant & ſequantur: & mutentur. Et ad hoc oſtendendum: viſum mihi conueniēs imo neceſſarium: inferius ſcribere opuſculum ortographiæ.

Item aduertēdum eſt ꝙ in ſyllabis & dictionibus: ſemper vocalis aut præcedit: aut ſequitur conſonantes, aut eſt in medio conſonantium vt plurimum. quoniam prout anima mouet corpus: & corpus ſine anima nihil agit. Ita vocales coniunctæ conſonantibus ſignificant. conſonātes vero ſine vocalibus vt corpus ſine anima nihil deper ſe ſignificare poſſunt. teſte eodem priſciano. Et propterea principaliter in deciferatione eſt perquirēdum: de vocalibus quæ vt plurimum ſunt ſingulariæ raro duæ vocales ſunt ſimul in eadem ſyllaba quando autē duę vel plures conſonātes: & quot & quales poſſint eſſe ſimul ex opuſculo ortographiæ de quo infra docetur.

Item notandum eſt: quomodo nomina & verba inflectantur: in qualibet declinatione & eorum caſibus. Et in qualibet coniungatione & eorũ modis temporibus & perſonis. In prima enim declinatione nominum: nominatiuus vt plurimũ deſinit in A. genetiuus & datiuus in æ. & ſic de alijs caſibus: & cuiuſlibet declinationis & numeri ſingularis & pluralis quomodo terminētur & in quibus litteris deſinũt conſideretur. Verborum vero primæ cōiugationis prima perſona modi indicatiui deſinet in o. Secunda in A ſ. tertia in A t. & ſic de alijs cōiugationibus modis temporibus & perſonis & numeris eſt conſiderandum: qualiter inflectantur & quomodo terminentur. Et quæ uerba & eorum tempora. Ac nomina vt ſupra dixi: vt plurimum ſunt vnius duarum trium vel quattuor ſyllabarum: & duorum numerorum. ſingularis & pluralis. & vno modo terminantur in numero ſin

gulari. Et altero in plurali. & in quibus litteris deſinunt conſideretur & quæ omnia ſunt cogitanda in huiuſmodi decipharatione; & multum proſunt predicta addicipherandum.
In vulgari vero italica lingua: plurimum nomina & verba terminãtur & deſinunt: in vocali qua terminantur in principio & non inflectuntur prout in latino. vt puta martino: di martino: a martino martino. o martino. da martino. de verbis ſimiliter. Io ho facto. tu hai facto colui ha facto & ſic de aliis.
Item in omni oratione: & modo loquendi & ſcribendi: Ante verbũ eſt nomen agens. poſt verbum nomen patiens. In actiuis: ſecus & ecõtra in paſſiuis. & etiã ſunt alia nomina propria, vel appellatiua in diuerſis caſibus ſecundum regulas gramaticæ. Ac etiam aduerbia & prępoſitiones & poſt illas nomina &c.
Item ſunt numerandæ litteræ: ex quibus fiunt ſyllabę. Item numerãdę ſyllabæ: ex quibus fiunt dictiones. Et prout ſupradictum eſt. Vos ſcitis quot litteræ faciunt ſyllabas & quot ſyllabæ faciunt dictionem. ex huiuſmodi numeratione: Cognoſcetis quæ ſint nomina & quæ ſint verba: & ſic de aliis quæ ſint deſcripta in epiſtola de cipheranda.
Cum igitur aliqua epiſtola ſit diciferanda: prius ſeperentur litteræ ſimiles adis ſimilibus. & ponantur ad ſingulas partes. & ſingulis locis ſimiles inter ſe. & ſimiliter diſſimiles de per ſe. & conſideretur quo loco ſyllabæ in dictione ſint poſitæ & ſcriptæ. & quot & quæ ſimul. et quę ſeparatæ & cuius numeri ſint. Et vnde & aquo ſit ſcripta et miſſa epiſtola. et de et ſuper quibus rebus et negotiis veriſimiliter. et conſiderando et diſcurendo regulas ſupra poſitas et etiam ortographitam. quæ eſt ita naturalis et ſuper naturali ſono vocis compoſita: vt ſine illa homines in qualibet lingua ẽt vulgari nec loqui nec ſcribere poſſũt et ſi aliquid addatur vel minuatur: excepta compoſitione: locutio vel nihil releuat vel inẽptiſſima eſt vt puta ſi ab hoc verbo amauit abmoueretur A diceretur amuit ab hoc verbo legit. remoueretur i. diceretur legt. idẽ ſi adderetur et ſic de aliis. Rationabilis ſonus vocis omnino ſeruãdus eſt quia ſonus ſic cõſiderabitur in diciferatione et attendetur. Co adunãdo ſimul vocales cũ conſonantibus. Reſultabit ant

vera aut in epta dictio ſeu in pertinens. Omnia nomina & verba qui
bus homines vtuntur ſunt disſimilia. quæ & qualia ſint ſonora uox
declarat. Vt etiam exemplo poteritis cognoſcere & prout etiam proba
tur ex dictis ab eodem priſciano libro primo. Et premisſis ſeruatus po
terunt epiſtolæ deciferati, capiendo vnam vel plures dictiones ac alias
Et ita procedendo non erit difficile. inuenire cõfictas litteras ſiue notas
& ſigna vana & cõmixta. Ac predictis regulis & de quibus infra
conſtabit: formas ciphararæ ſupra ſcriptas & poſitas non eſſe tutas &
ciphară poſſe interpretari. et de quibus infra ordine procedendo: prout
breuius potero diciferationis modum ponam.

CIPHARA ſupra in pria forma poſita: poteſt interptari factis pluri
bus baculis & magnis & paruis grosſis ſeu baculos radendo ac alias
talibus: ꝙ in charta deuoluta ſuper illis: litterę mutilatę reficiant͂ inte
græ: ſic chartam ſuper illis voluendo. Et epiſtola legetur.

Item eadem in ſecunda forma poſita: poterit interprętari: quoniam ro
ta poterit totiens volui & reuolui: ꝙ inueniatur principium lictera
rũ de quibur fuerit conuentum inter ſcribentes: & in qua littera fuit fir
mata rota. Ac inuenta commutatione vnius litteræ. Aliæ facillime in
telliguntur. Ac etiam poterit diciferari alijs regulis & modis: de qui
bus ſupra eſt dictum & traditum. & licet iſte modus ciphargę a mul
tis laudetur pro tuto mihi videtur ꝙ non ſit difficilis diciferatio.

Item eadem in tertia forma ſimiliter ſupra poſita poterit: interprætari
quia poterunt conſiderari & diſcurit omnia loca figurę quibus ponũ
tur ſparſę litterę: & conſiderari quibus locis potuerint poni vel veriſi
militer ſint poſitę: & eas ſimul coadunare: incipiendo ab vna vocali
& vna conſonãte & ex illis facietis ſyllabas. & ex ſyllabis dictiones
coadunatis illis ſparſis. Ac etiam poterit diciferari: conſideratis & at
tentis regulis ſuprapoſitis: & ortographia dequa infra. Diſcurẽdo &
coadunando litteras ſparſas. & prout eſt dictum: Vox ſonora in ſylla
bis & dictionibus ſparſis conficiendis integris et legibilibus: erit via et
modus diciferandi: et qui velit diciferare. In hac forma debet numera
re: quot ſint litteræ ſparſę: & conſiderare quot litteræ faciant ſyllabã.
& quot ſyllabæ faciant dictionẽ: et quæ et quot faciant ſupra eſt di

ctum. & ſic ex hac numeratiane facillime poterunt fieri ſyllabæ: et ex ſyllabis dictiones. ac ēt eſt notandum ꝙ communiter. tot ſunt conſonā tes: quot vocales in dictione. et ſi quæ plures ſint conſonātes: ēt illis nō diciferatis poterunt dictiones intelligi veriſimiliter. exemplum Imperator hic ſunt coniunctæ duæ conſonantes. M. & P. remouetur. M. & ſcribatur Iperator quis eſt tam ignatus qui non intelligat ꝙ Iperator ſignificat Imperator. & ideo ſolum ponatis gradatim: vnam vocalem & vnam conſonantem. Et tot vocales quot conſonantes erunt & ſic diciferetis. Ita ſolum perquirendo quot ſint conſonātes quot vocales & de alijs conſonantibus cōiunctis multū non oportet perquiri. quia abſq; illis dictio ītelligitur vt eſt dictū. preterea vt ſupra dictū eſt: Vocalis ſemper eſt aut ante. aut poſt. conſonantes. vel in medio illarū. licet duæ conſonantes ſin ſimul: in eadem ſyllaba. vel dictione. exemplū in dicto noīe Imperator. videtis ꝙ. I. eſt ante. M. & . E. poſt. P. Item tanta eſt vis vocis ſonoræ. & ordo litterarum interſe naturaliter hebentium confraternitatem cognatiorem ſiue ordinem quēdam. vt illo omiſſo: dictio nihil releuet: ſeu ineptiſſima ſit. & hunc ordinē videbitis in infraſcripto opuſculo ortographię. quē ſi ſeruabitis omnis diciferatio nō erit difficilis quę p charatteres ſit ſcripta ſiue cōpoſita. In quarta forma ſupra poſita eadem ciphara: licet videatur difficillimæ interpretationis. Atento ꝙ ſub vna littera nota vel ſigno: plures litterę comprendantur & ſub intelligantur. tamen iudicio meo nō erit difficilis ex quo ſupra eſt deſcripta et ad longum modus. & ordo coniungendi ſimul plures litteras. habito illum ante oculos. ſeu in mente & conſiderato illoq; diſcurrendo. ſeu littera nota ſiue ſigno pro pluribus litteris appoſito ſiue ſignificante per dictum ordinem diſcurrendo con iungentur ſimul ſyllabæ & ex ſyllabis fiet dictio. Et ſicut quando diciferantur ſingulariæ litteræ: ita ſingulariæ ſyllabæ poſſunt diciferari. licet ſit maior labor quia quælibet ſyllaba debet diciferari de perſe. Ac etiam in hac diciferatione huiuſmodi formę atendantur regulę ſupra poſitæ & maxime vox ſonora. Et licet ſupra in hac forma: ſit poſitus longus ordo coniunctionis vocalium & conſonantium. & conſonantium precedentium & ſub ſequentium ac alias prout in illo conti

tinetur.non poteri; vti in totum dictus ordo: & plura inuenietis vobis non ſeruire. Sed ita longus poſitus eſt:pro generali quadam regula:et etiam vt cognoſcatis indiciſeratione de ineptis & non releuantibus ob vocem non ſonoram. Et quãuis vocale & conſonantes non videtur: expreſſe.ſed ſint abſconſæ ſub vna littera nota vel ſigno plures: poteritis conſiderare quæ poſſent eſſe abſconſæ:diſcurrendo modum & ordinem ipſarum ſupra in eadem quarta forma poſitarum. & ac ſi eſſet expreſſæ illas habere.

Item ſimiliter dicta ciphara:poſita ſupra in quinta forma poſſet interpretari. quia licet vna litiera nota ſiue ſignum: oſtendat & ſignificet vnam dictionem vt puta bellum. pacem. Si. Non. aut nomina & cognomina ſeu alia. Cum ſit ciphara particularis & pauca poſſint ſcribi & ſeu ſignificari. requirit ante ſe vel poſt ſe. Alias ſyllabas et dictiones. ordine characterum. & per characteres. ſeu aliam cipharã ex quibus præcedentibus ſiue ſubſequentibus interpretantur & declarãtur notæ & ſigna predicta: ſignificãtia vnam dictionem vt puta bellum. pacem. & alia. &c.

Item etiam huiuſmodi ciphara poſita ſupra in ſexta forma & diciferatur. Si fuerit ſcripta cum vno alphabeto facillime. ſi cum pluribus alphabetis difficiliter. ſi cum multis vt puta quinquaginta ſiue cẽtum & vltra: prout ſupra eſt dictum difficillime. propter mutationem litterarum in qualibet ſyllaba: & quæ ſub eadem forma fiunt. & multo difficilius ſi ſint ſeparatę vocales & conſonantes: & vocales ſint de perſe poſitæ in vno loco. & conſonantes in alio loco. Diciferantur autem ex regulis ſupra dictis, & poſitis. & incipiendo ab vna ſyllaba et diciferando ſucceſſiue vnam dictionem. vnaq; diciferata. & cognitis vocalibus quæ poſſunt reperiri: voluendo omnes vocales & conſonãtes dictionis. quando ſcribitur cum vno alphabeto. quando cum pluribus: etiam eodem modo voluendo plures litteras. & ſyllabas plurium dictionum. quando uero eſt cum centum alphab etis ſimili modo. & etiã ex regulis ſupra poſitũ diciferatur & ſi fuerint. ſeparatæ & remotæ vocales a conſonantibus: ſeruatis regulis ſupradictis. & conſideretur ſi vocales ſint ſimul poſitæ: vnius dictionis ante vel poſt conſonan

tes.ſeu in medio conſonantium fiet diciferatio. & illis repertis reponãtur in loco ſuo: inter cõſonantes. exemplum ſupra eſt deſcriptum ciphare huiuſmodi: ex quo poterit inueniri huiuſmodi modus diciferationis. poſset in omnibus dari generalis regula diciferationis. vt faciebant hebrei: qui querebant inuenire verum nomen dei: certo ordine quem per cabala nuncuqabant. videlicet. Coniugendo quamlibet vocalem cum qualibet vocali. & quamlibet conſonantẽ cum qualibet conſonante. & puamlibet vocalem cum qualibet conſonante. & ſic faciebant tot alphabeta. quot erant litteræ alphabeti. & diſcurrebent ſingulas ſic poſitas ſimul litteras. & ſingula hoc modo facta alphabeta. & ita poteritis facere & componere ſyllabas ex litteris & ex ſyllabis dictiones & vera dictio cognoſcetur ex voce ſonora. Vos ſcitis ꝙ ſyllabe non poſsunt eſse ſine vocalibus ante poſt vel in medio vt ſupra eſt dictum. & ꝙ eſt tanta vis ſtructuræ vocalium & conſonantium. & illarum affinitatis & ordinis. loquendo vel ſcribẽdo in qualibet lingua. etiã confictarum & per cipharam compoſitarum ꝙ niſi litteræ & earum ſtructura & ordo reducatur: ad ueras ſyllabas. & dictiones rei de qua ſcribatur. reſultaret dictio inepta ſeu inptinens. & vox non ſonora. quæ non poteſt omitti ſuper qua vt dixi fuit fundata & inuenta ortographia. teſte eodem priſciano. Aliæ et formæ ciphare. acaly modi & regulæ diciferandi poſsent ſcribi. de quibus me remitto in ſimilibus expertis. ſummopere valet patientia. & praticha indiciferando. multa prodeſt ſcire linguas quibus ſcribitur ymmo videtur neceſsariũ. multũ proderit vidiſse diuerſas cipharas. & ideo non eſt mirandum de diciferationibus: quæ fiunt a ſecretarys magnorum principum. Cum ipſi viderint multas & diuerſas cipharas. Sed vnum teneo: ꝙ ſi quouiſmodo charactheribus confictis & per ciphară cum litteris ſcribatur: ꝙ huiuſmodi ciphara poſſit interpretari & diciferari. Circa quam diciferationem vlterius nõ inſiſtam: quia intentio mea tantum eſt: ſcribere modum & ordinem ciphare cõmunis: quæ non poſsit interpretari. nec intelligi. niſi ab inter ſe ſcribẽtibus. de qua infra oſtendam. Et quia ſupra feci mentionẽ de ortographia: quæ videtur neceſsaria in diciferationibus.

HIC SCRIBAM OPVSCVLVM IPSIVS ORTOGRAPHIAE.

Litteræ latinæ ſunt viginti duæ videlicet.

A.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.ſ.t.u.x.y.z. Quidam dicunt viginti tres detractā.k.& poſitis.i.&.u.conſonantibus. Quaꝝ ſex sūt vocales qnq; latinæ.a.e.i.o.u.& vna greca.y. Ceteræ ſunt conſonātes, ex cōſonātibus ſeptē sūt ſemiuocales l.m.n.r.ſ.x.z.aliq dixerūt.8.octaua.f.nouē sūt mutæ. Aliq tñ dixerūt eſse octo detracta.k.b.c.d.f.g.k.p.q.t.ex ſemiuocalibus quatuor dicuntur liquidę.l.m.n.r. Ac duę ſunt duplices.y.z.x.ponitꝰ ꝓ.c.&.s.vel.g.ſ.&.z ꝓ duabus.ſs.&.ſ.vel.d.in græcis dictionibus.i.&.u ſi in principio dictionis ponantur: ſequenti vocali conſonantes fiunt vt Iuno. venus. Si vero in medio dictionis ponantur non compoſitæ: inter duas vocales duplicum vim habetur.maya.audiui maior troia. In dictione vero compoſita vt reijcito.i.ſimplex conſonans inuenitur. i. & ſicut erat duplex conſonans ante us.ita remanet abſq; vs. Vt cuius cui pompeius pompei vlterius vlteri præter pronomen et. v. vero poſita poſt.g.q.s.in eadem ſyllaba vt lingua quero ſuauis amittit vim litteræ. h. non eſt littera ſed aſpiratio & ante omnes vocales poni poteſt poſt conſonantes tantum quatuor.C.p.t.r.vt habeo heros hiems homo humus poſt conſonantes vt chremes thraſo philippus pyrrhus teſte priſciano Dipihongi ſunt quinq;:quarum duæ ſcribuntur & proferuntur.au.eu.tres ſcribunꝰ & nō ꝓferunꝰ.æ.oe.ei.ex ꝓdictis cōſtat quot sūt litterę:ex eis quot ſunt vocales.& quos mutæ.& quos ſemiuocales. et quot liquide.nūc aūt eſt vidēdū qualiter quæ & quot vocales ſimul poni.et cōſonātes ſimiliter ſimul poni a c.ante vocales et poſt.& a qbus litteris incipi.et terminari poſſit ſyllaba.et de illarū affinitate cognatione. & ordine.in ſyllabis ponēdo, ſyllaba aūt fit ex litteris, dictio vero ex ſyllabis. Syllaba apud latinos nō inuenitꝰ maior ſex litteraꝝ & eſse poteſt vnius litteræ vt.a. duarum ab. triū abs.uatuor calx mars.quinq; ſtans.ſex ſtirps.Dictio cōmuniter eſt vnius duarū triū vel quatuor ſyllabarum poteſt ēt eſse vltra maxima eſt tredecim ſyllabarum.nulla ſyllaba habet tres vocales vnde.u.&.i.nō aliteriun

guntur dyptongis niſi ſint poſitę loco conſonantium. ſępe inueniūtur pro duabus vocalibus iunctis hoc eſt pro dyptōgo ſingule vocales poſite vt ploſtrum pro plauſtro. & inquiro pro inquęro & e pro ci. & u. pro. oy. in dictiōibus gręcis Nulla ſyllaba plus duabus mutis: poteſt habere iuxta ſe poſitis. nec plus tribus conſonantibus continuare. teſte eodem priſciano. Duę vocales in eadem ſyllaba ſtare ſimul poſſunt: & fit dypthongus laus fraus.

Duæ antē: aut tres conſonantes: ante vocalē & poſt in eadem ſyllaba ſtare poſſunt: ita ꝙ ſi tres precedant: non niſi duæ ſequi poſſunt. & ſi tre: ſequantur non niſi duæ præcedere poſſunt. vt monſtrans. ſtirps teſte priſciano.

Tres vero cōſonantes vocalem ſimul antecedere poſſunt. vno modo ꝙ cōſonans prima ſit. s. ſecunda ſit. c. vel. p. tertia ſit. l. aut. r. vt ſclaus ſplendens ſcroppus. ſcreo. & alio modo: vt prima ſit. c. aut. p. ſecūda ſit. t. tertia ſit. r. vt victrix ſceptrum. Ac tres conſonantes vocalem poſſunt ſequi. ꝙ conſonans prima ſit. r. ſecunda ſit. b. aut. p. tertir ſit. s. vt ſtirps vrbs.

Item non poteſt duplicari conſonans: alia ſubſequente conſonante: quomodo nec antecedente. niſi ſit muta ante liquidam. vt ſupplex ſuffragor. effluo: effringo. teſte eodem.

In ſemiuocalis uero in eadē ſyllaba: m: præcedere poteſt. n. vs omnis s. precedere roteſt. m. vt ſmirna ſmaragdus. Item. s. præcedere poteſt b. c. p. q. t. vt asbeſtus. ſcutum. ſpata. ſquamaſto.

De mutis autem. c. & . p. præcedere poſſunt. t. vt pactus raptus teſte eodem. Similiter ſolę. b. & . g. præcedere poſſunt. d. in eidē ſxllaba vt bdelium mīgdona ſmaragdus. Omnes vero pene mutæ & præter K. & . q. liquidas. l. r. in eadem ſyllaba præcedere poſſunt. b. vt blandus bromius. c. clarus cratis. d. abodlas draco. f. fluuius frater. g. gloria gratia. p. placeo pratum. t. atlas trabo. paucæ vero præcedunt. n. c. cnidus. d. cidnus. ariadne. g. gneus. t. etna. p. terapne. præcedunt. m. in eadē ſnllaba. c. d. g. t. c. vt alchmena. d. admetus. g. agmen. t. vt pathmos. teſte eodem.

S. autem. b. & . p. in eadem ſyllaba ſequi poteſt vt ſcrobs ops. ſimiliter

& quatuor liquidas.l.vt puls.m.vt hyems.n.mons.r.mors.
X.ſequi poteſt tres liquidas.l.vt calx.n.lanx.r.arx.
C.ſequi poteſt.i.conſonantem vt huic.n.hunc T.ſequitur.l.vt v ult.
dant.r.fert.s.eſt.

Supra eſt dictum de ordine litterarum in eadem ſyllaba. Infra de or dine in diuerſis ſyllabis ſcribetur. Prima ſyllaba dictionis poteſt ab omni litera inchoari: & in omnem vocalem ſequente ſyllaba inci piente a quacunq; conſonante vt mare genus filiusludus votum.non in omnem conſonantem terminari .præcedente autem ſyllaba deſi nente in conſonantem: oportet ſequētem incipi a conſonāte vt arma. Ac ſi in media dictiōe ſyllaba a vocali incipiat:neceſſe eſt antecedent tem ſyllabam in vocalem terminari.pareo.ruo . fallit in dictione cō poſita cuius ſi præcedens ſyllaba deſinit in conſonantem:ſequens ſyl laba poteſt inchoari a vocali.vt adeo. quia præpoſitio ita ſyllabican da eſt in compoſitione ſicut per ſe.

Quælibet dictio apud latinos pro maxima parte & vt plurimum: deſinit in vocalem aut ſemiuocalem.prout apud græcos ſemper teſte eodem priſciano.

B.In.b.inuenitur ſyllaba deſinens ſi ſequens ab eadē incipiat:vt ſab burra.ſabbata.gibbus gibberoſus.obba.

C. in.c.nulla ſuperior ſyllaba deſinit:niſi ſequens quoq; a.c.vel.q.in cipiat:vt bacca:bucca.ſoccus.quicquā.quicqd.q . & . c. ſunt affines.

D. in.d.nulla ſimiliter ſylla deſinit:niſi etiam ſequens ab eadem lit tera incipiat.vt abaddir.ſiua abaddier.

Et prædicta in ſimplicibus.

F. in.f.ſyllaba nulla ſupererior deſinit:niſi incompoſitis.& ſequentī. ſyllaba.f.loco.b.d.x.ſ.in præpoſitionibus poſita ſit.& ſic in compoſi tione tantū.vt officio.diffundo.ſufficio.efficio.effero,afficio.affectus.

G.apud latinos nullius ſyllabæ eſt terminalis:niſi cum loco.b.vel.d ponitur in ad.ſub.ob.prępoſitione . & ſic in compoſitis .vt aggero. ſuggero.ogganio.

H. in.h.nota aſpirationis nulla terminatur ſyllaba.inuenitur. tamen vah.ah.eh.oh.per apocopam.

K.in.K.ſimiliter nulla ſyllaba terminatur.

L.quacunq; conſonante ſequente: poteſt antecedentem terminare ſyllabam: Albus.vlcus.ſoldum.valde.alphenuſq;. algeo. illud. vlmus. alnus.culpa.fulſit.altus.ſilua.mulxi.q.&.r.ſolis ſequētibus: nū inuenitur antecedēs.l.nec.h.&.k.poſsunt poſt hanc inueniri.

M.in.m.inuenitur ſyllaba deſinens in media dictione: quādo ſequēs incipit.a.b.p.vel altera.m.vt cambiſcus.ambo.imperium. comparo ſummus.ammon.

N.præcedentem ſyllabam terminat: ſequentibus quibuſcunq; conſonantibus: ēt altera.n.exceptis.b.l.m.p.r. vt mancus.mando. confiteor congnius.iungo.annus inquiro.inſileo.intro.inuado eandem lanfrancus tanq̄ monſtrum anxius manzer.ſequentibus vero.b.l.m.p.r. mutatur.n.in.m.vt infra patebit. Innumerabilibus autem ſeq̄uente ſyllaba incipiēte.a.c.c.mutatur in.g.vt quadrigenti: & quingenti:q. enim eſt idem ꝙ.c.

P.nullam terminat ſyllabam: niſi ſequente quoq; ab eadem.p.incipiē te.vt lippus.apparet.yppocoon.

R.quacunq; conſonante ſequente excepta.R.poteſt terminare ꝑriorē ſyllabam.vt morbus parcus.ordo.orphanus margo perluceo.carmē. ſaturnus.corpus torqueo cuius curſus morſus neruus. coruus. ſexes. In quibuſdam tamen compoſitis.r.in.l.cōuertitur vt intelligo & pelliceo pro interlego & perliceo.

S.in.ſ.in ſimplicibus præcedens ſyllaba terminatur: altera ſequente in eadem.ſ.caſsis.caſsus.coſsus.

T.ſi in.t.finitur ſuperior ſyllaba: neceſse eſt ſequentē quoq; ab ea incipere, vt mitto.attinet.atticus.

X.in.x.nulla præcedens ſyllaba terminatur in ſimplicibus.nec incōpoſitione niſi ſequente vocali vt exaudio.exulo vel. c. vt ſexcenti vel p. vt expono vel.q. vt exqro.vł.s.exſequor.lʒ ſecūdū græcos abſcit̃.ſ. añcedēte.x. vel. t. vt dexter.l.quoq; ſequente inuenitur in noīe ex lex.

Z.in peregrinis dictionibus ſemper in principio inuenitur ſyllabæ.et ſi antecedat alia ſyllaba neceſse eſt: eam vel in uocalem deſinere vel in.n.vel in.r.vt gaza.meanzo.barzanas.ariobarzanes.

Nulla diptongus in duas conſonantes poteſt deſinere: in duplicem autem inuenitur vt fæx et faux. teſte impremis ſis eodem priſciano.

Nunc ſcribemus inferius: de mutatione litterarum & quomodo vna littera tranſeat in aliam litteram.

Tranſit vna littera in aliam infradicendis modis caſu. vt virgo. virginis. tempore. Ago egi. deriuatione. ſaxum ſaxoſus. compoſitione in. & ſalſus componitur inſulſus. traſlatione. ex græco. delos latine delus. vltimo. Cum vocalis nunc corripitur nunc producitur. quibus præter compoſitionem nuc omiſis. de compoſitione tantum hic agendum eſt. licet. A. Ab. abs præpoſitiones dem ſignificent tamen diuerſimode componuntur vt infra oſtendam.

A. componitur cum dictionibus incipientibus in M. vt amitto & in V. vt auerto.

Abs. componitas cum dictionibus incipientibus A. C. Q. R. T. vt abſcindo. ex abs & cedo. A. Q. abſq;. at abſtrabo.

Ab. componitur cũ dictionibus incipientibus ab alys litteris: vt abluo. & ſic deſimilibus ſaluis tamen infradicendis.

Ob. & ſub. ſi componantur cum dictionibus incipientibus abhis litteris. C. F. G. M. P. & R. tranſit. B. in eaſdem litteras: & ſic littera dupplicatur. in. C. vt occurro & ſucurro offero. ſuggero. ſummitto. oppono & ſuppono. ſurripio. fallit regula in ab rogo id eſt deſtruo. Cauſa metri in omitto & operio. fallit etiam regula in compoſitis. ab ab. præpoſitione. quia ſi ab. componatur cum dictione incipiente aſ. vel ſtat B. vt abſuti vel mutatur inu. vt aufero auſugio item fallit inaſporto & oſtendo propter apporto & obtendo vt cognoſcatur an ex ab vel adſit compoſitio.

Ad ſi componatur cum dictionibus incipientibus abhis litteris. C. F. G. L. N. P. R. S. T. tranſit. D. in illas vt accurro & quia Q. eſt idem quot C. ſeu repreſentat ideo Q. tranſit in C. et dicitur acquiro & quicquid. Inf. affero ing. aggero. alludo annuntio appono arrideo. aſſideo attineo in aliis ſeruatur. D. vt adhereo addo admitto.

Fallit regula inaperio: in quo nõ mutatur D. in P. ſed abycitur. ac in

adſum item in agnoſco in quo D.non mutatur in.n:ſed ing. Item in aſcendo:aſto.aſpergo quia ſi ad vel alia præpoſitio:deſinens inconſonantem componatur cum dictione incipiente a duabus conſonatibus tunc non mutatur ſed abycitur.ex ratione in principio dicta:ante vocale non poteſt fieri geminatio conſonantis: niſi precedat liquida vt applico ſupplico approbo ſupprimo.

Am.ſi componatur cum dictione incipiente a vocali:interponitur B: cauſa euphoniæ.vt ambeſus ambuſtus.ſi vero Am.vel alia dictio deſinens in.M.componatur cum dictione incipiēte ab his litteris C.D. F.Q.T.mutatur M.in.N.vt anciſus vnde ancilla tātidem an fractus anquiro dentidem tandem nunq̄ anceps ꝑ teſte eodē priſciano.

Interponuntur etiam in dictionibus he littere cauſa euphoniæ. B:C. D.L.P.R.S.V.conſonans.vt ambio exam & co ſicubi prodeſſem obliqus emptū dirimo obſcurus circumet con.& ſimilia compoſita ſi componantur cum dictione incipiente a vocali.M.&.N.abyciuntur vt circuo circuit co.eo fallit incommodo inquo non abycitur ſed mutatur in.M,cauſa euphoniæ.

Con.ſi componantur cum dictione incipiente ab.L.&.in.R.con mutatur.N.in illas vt colludo illudo corruo irruo & ſi componatur cum dictione incipiente Ab.N.ſæpe mutantur in G.non ſemper propter connuo innuo in G vt cognoſco cognatus cognomen.ignoſco. ignomen ignominia.ſi uero cum dictione incipiente ab M.vel.B.vel P.tunc mutatur & tranſit in M.vt committo imbuo compleo:

Di & dis.dis componitur cum dictionibus incipientibus.ab his litteris. C.F.I.conſonante.P.S.T.vt diſcēdo.diſcitio Q.mutata inc.differo mutata S.in F.& ſic duplicatur F.difiungo.diſpono.diſſideo diſtribuo.cū alys dictionibus incipiētibus ab alys litteris cōponitur.di.

E et ex.e componitur cum dictionibus incipientibus his litteris. B.D. G.L.M.N.R.I.V.cōſonātibus.vt ebulio.educo.egero.eludo.emitto.enuncio. erigo eiulor euado.cum dictionibus vero incipientibus ab alys litteris componitur ex:vt exaudio excubo.ex eo.& ſimilibus:ſed ſi x.incipiat ab S.abycitur S.exequor.exāguis ne ſit conſonas geminata poſt conſonanteai.X.enim duplex ſignificat C S.vel G S ſecundū

gręcismum.& ſi S. non abijcieretur eſſet geminata.conſonans poſt conſonantem.item ſi incipiat dictio ab.F.X.tranſit inf.& ſic F.duplicatur vt efferio effugio.

Ex.E.per.in.de re.Aliquando augent:quandoq; minuunt ſignificatū dictioniscum quia componuntur.verbigratia exequor ex auget ex angius minuit.E.auget vt emeritus priuat ſiue minuit.elinguis.per.auget perpulcher minuit periurus.in auget in menſus.minuit iniuſtus. De auget.deſeruio.valdeſeruio minuit proferendo S.aſpere deſeruio. Re.auget relego.minuit.recinctus ideſt decinctus.

A.ab.E.ex.quamuis interſe eandem habeant ſignificatione ſed.A.et. E.apponuntur dictionibus incipientibus a conſonantibus.vt aprato. eprato.auinea.evico.

Ab.& ex apponuntur a dictionibus incipientibus a vocalibus.vt abaruo.exaruo.niſi induceretur aſpera pro latio quia ex apponitur conſonanti vt exquo.Ab etiam utimur cum liquidis ablegatis ab rege abs vero cum.T.vt abſte pro & re ſi componantur cum dictionibus incipientibus a vocalibus.interponitur D.prodigo prode o redeo.

Trans ſi componatur cum dictione incipiente ab I.conſonāte vel ad N. aut.N.& S.abijciuntur vt traijcio traduco trano.

Modo eſſet ſcribendum:qualiter litterę geminentur. ſed quia ſuperius ſatis abunde eſt dictum de litteris geminatis neſim ſuperfluus in replicando.Illis habitis pro repetitis.pauca infra addam.

A.geminatur in nominibus hebraicis.vt Abraam Balaam.

B.geminatur inderiuatis:a nominibus quorum precedens ſyllaba & ſequens deſinant in B:vt abbas abbatiſsa gibboſus. ſuſtineo cum deriuatis.prout ſuſpico & ſuſpicor non cōponuntur aſub.ſed aſurſum.

C.geminatur ſimiliter inderiuatis.vt baccor baccaris buccula abucca.eccum ab ecce. flocculus.occeanus.peccator peccatrix peccatum in ſacco ſacculus ſiccanus a ſicca & nequicquam a quicquam mutato Q.in C.& ſimilia.

D.geminatur vt quoddam quiddam neutri generis & inderiuatis vt ſupra.

E geminatur in pronomine iſea,id,in plurali numero & nominatiuo

generis feminini vt.ee.mee.cũ diptõgo de eẽt & ſimilia.F. geminaẽ ĩderiuatiuis.|Affatim effectus affricanus & ſimilia & nota qin di ctiõibus grecis loco.F.ſcribitur.Ph.vt Orpheus phebus & ſimilia.
G.deq.qũomodo duplicetur ſiue geminetur:ſupra eſt dictum.quę ta men habet affinitatem.Cu.C.vt ſecobrica & ſecobriga.idẽ nomen.
H.vt ſupra eſt dictum eſt nota adſpirationis: & ante omnes vocales poni poteſt poſt conſonantes tantum quatuor.C.P.T.R.vt habeo.he ros.hiems.homo.humus.poſt conſonantes.vt chremes thraſo. Philip pus.pyrrhus.teſte priſciano & etiam eſt obſeruatum:vt nomina egre cis prouenientia in principio. quę per y. ſcribuntur.adſpirentur. vt hypotheſis hy perboreus et quę ex hippo vt hippolytus hippodromos. Conſuetudo tenet vt multa adſpirentur. quum non ſit neceſſe vnde deridendo quendam dixit Catullus chomoda dicebat ſiquando como da vellet.& hinſidias inſidias harena hortus cohortes quę adſpirari non debeant.habet etiam adſpiratio affinitatem cu. F.hedus adſpira tur:ꝗ antiquitus fedus dicebatur. & hircus quoniam fircus. vtimur adſpiratione interpoſita.vt traho exhibeo cohibeo coheo cohitus.quo dam tempore detraebant itaq; elegantius trao exibeo coibeo & ſimi lia ſcribimus.& etiam aduc ſicut iſtuc illuc.pulchrum vero. ſepul chrũ.ſimulachrum.grachus cethegus adſpirantur teſte Cicerone.
I litteram geminatam raro inuenimus dicebant.N. Aerari Iuli fabi prout dicimus ęrarij Iulij fabij & etiam inuenitur in marmoribus. Iulij.prout dicimus Pompeius pompeij Vergilius vergilij.& dij dijs & abiſca id.II.& ijs.tranſit etiam in cõſonãtem. ex quo Cicero ma iam & ayacem per duplex.I.ſcribendum putauit.
L.gemino ſcribi debet ex prępoſitionibus ſupradictis.prẽterea amnia deriuatiua.E.vel.I.habentia ante lus vel la.vel lum tam inſubſtanti uis ꝙ in adiectiuis. E.cultellus fabella ſcabellum.I. pugillus maſilla vexillum. per duplices.L. ſcribuntur multa alia vt polluceo cauillo bellor bellaris bellum.bellua.calleo fallo.malleo.mollo molleo palleo pelleo fallio tollo polliceor. relligio & abeis deriuata mille millenus milleſimus nullus nulla nullum ille illa illud & ſuperlatiua ilimus facillimus agillimus & alia ſimilia.

M.gemino incõpoſitis & deriuatis ab his de quibus ſupra eſt dictũ am mouco & in alijs.ac flãma & cõpoſitis & deriuatis ab ea.hammon mãma ſummus ſumma ſummo comodũ p M.ſimplicẽ ſcribitur.

N.gemino ſimiliter decompoſitis & deriuatis ab illis de quibus ſupra.item canna & deriuata.manna mannus.pannus.ſanna.tinnio.tyrannus cum deriuatis.

O gemino ſcribuntur iſta cooperior coopto coohortor vnde cohors cohortis & nota q̧ iſta nomina habentia.V.in nominatiuo V.tranſit in.O.in obliquis ebur eboris femur femoris iecur iecoris robur roboris nondum etiam per O.

P.geminatur prout ſupra eſt dictum. Item oppidum & opidum ſecundum aliquos quis opes dans. nappa puppis ſed opinor cum compoſitis ſupelex oportet aperio operio non geminat.P. & abſq;.P.ſcribuntur iſta.ſomnux autumnus calunnior alumnus erumna dãnũ ſcamnum columna hyems ſolemne per emne.

Q.multi pro littera non habuerunt:cum idem ſignificet q̧.C.tamen deuſu hac littera.ſcribuntur quis quando quondam quoniã quotidiæ aqua equs equo & deriuata ab eis ſequor loquor & ſimilia:quæ verba in pretæritis & ſupppinis ſcribũtur.P.C.loquutus ſecutus qum pro tempore.Q.ſimplex vel geminatum more antiquo.prepoſitione vero per.C.& cur ſimiliter quoqus aliqui ſcribunt ſed melius cocus antiquitus vero:quoquus ſcribebatur.quis etiam in genitiuo & datiuo ſingulari mutatur nam loco.Q.ponitur.C.cuius cui.

R.gemino ſcribuntur vt ſupra eſt dictum ac etiam quæ.a dictione porro vt porrigo & ſuperlatiua deſinentia in rimus.vt pulcherrimus acerrimus & alia.Item arra ara pro altari ſimplici.R.birria barrio curro erro farris ferrum garrio ſerra torreo terra verro ferrẽ ferre verbi fero & compoſita ab eis & nota q̧.R.non ſcribitur ante.P.ſed poſt vt princeps.

S.geminatur vt ſupra eſt dictũ in cõpoſitione præpoſitionũ.ac etiam quæ a dictione.bis.vel.S.cõponuntur vel deriuantur vt biſſenus biſſylabus aſſa ſuplatiua iſſimus q̃ formãtur a genitiuo tertie declinationis itẽ in verbis vt amauiſſẽ legiſſem. amauiſſe legiſſe & ſimilia ite caſſo

Caſſas baſſus claſſis craſſor ſaſſus feſſus oſſa graſſor laſſus maſſa miſſus peſſimus peſſundo quaſſo paſſer tuſſis & compoſita & deriuata abeis & ſimilia. ſine S. ſcribuntur quecunq; ab. X. & dictione incipiente ab S. componuntur. ſcribuntur per. X. abiecta S. vt exanguis. exequor exitio. exulo exulto & ſimilia. eſtimo ſine X. exiſtimo cum. X. eſtuo ſine X.

T. gemino ſcribuntur prout ſuperius eſt dictum item atticus gutta littus littera mitto licet aliqui monemi littera & lictus & mitto ſcribat mitta & compoſita & ſeu deriuata abeis. per. Ct. lictor actio auctor. rector lectio. & ſimilia per ſimplice. T. toties negotium otium licet aliqui negocium ocium ſcribant vitium ſeruicium ſiletium & alia huiuſmodi.

V. gemino ſcribuntur ſyllabe ſcripte per Q. & habent V. poſt Q. vocalem vt coquus equus iniquus more antiquo prout dicitur cocus & equs. & etiam in pluribus alijs vt comuũ danuus & ſimilia vt innocuus. iuuenis. tuum ſuum vulpis vulgus & alia ſimilia.

X. dupplex littera nunquam eſt in capite ſyllabe poſita. Cum alia cõſonante iuncta. nec vlla ſyllaba in X. terminatur in media dictione niſi incompoſitis. ab ex. que integra manere poteſt ſequente. C. P. Q. vel. S. et ut quibuſdam placet T. vt excurro expello exquiro ex ſequor extendo L. quoq; vt ex lex. ſequente autem vocali imedia poteſt eſſe vt ſaxo buxus taxus & ſimilia & abeis compoſita & deriuata vt toxicum buxeum.

Si quis autẽ velit depreteritis & ſuppinis ulterius querere: & ſimiliter de nominibus & alijs partibus orationis. Illorumq; litterarum ordine & quomodo in illis & eorum temporibus modis & perſonis. & caſibus. vna littera tranſeat in aliam. poterit videre. Doctum priſcianum ipſe enim priſcianus fuit fons gramatice & ſine eius diſciplina tanq̃ ceci ambulamus. & non miror ꝙ nonnulli etiam docti viri non recte ſcribãt. cum cicero atteſtetur: tempore ſuo tunc hactenus obſeruatam religionem ſcribendi apud pauciſſimos remãſiſſe. Ac etiam ipſe ob magis ſonoram vocem. foreſia & megaleſia ſine. N. poſmeredianas libentius q̃ poſt meredianas. & trapoſuit & tramiſit

protraſpoſuit.& tranſmiſit & toties protoſſens dixerit.ſ.it. enim.in quibuſdam nonnullorum peculiaris modus ſcribendi.licinius caluus ſenati conſultum Cæſar vero ſenatus conſultum auguſtus huius do mos.V.etiam loco.I.vt optumus maxumus artubus portubus partu bus Cæſar vero I.prout vt noſquoq; vtimur. &.gn. Pompeius ca da mitatis meſsala brutus. Agrippa proſumus ſomus dicebant & ſcribebant.

REGVLA COMPONENDI CIPHARAM COMMVnem omnibus:& quæ diciferari non poſsit niſi ab interſe ſcribentibus & quæ poteſt fieri in qualibet lingua & ydiomate quocumq;.

Supra ſunt poſitæ & ſcripte diuerſæ formæ ciphare.& modus diciferandi.vna cum opuſculo ortographiæ.hic autem ponam regulam vt ciphara ſit communis & interpretari non poſsit nec intelligi niſi ab interſe ſcribentibus. quæ ciphara debet fieri & ſcribi:per figuras notas vel ſigna:quælibet ſignificātia vnum integrum nomen vel verbum.& characteres facientes ſyllabas & ſyllabæ & dictiones ſunt eitādē.ideo pro vno nomine ponatur vna nota.vel ſignum vt puta. pronomine virtute:ponatur.A.pro verbo.Amo.ponatur.B. & ſic de præpoſitionibus aduerbijs & alijs partibus orationis:Et ad fundandū & docendum hanc regulam.præmitto ꝙ quilibet gramaticus ſcit ꝙ quodlibet nomē habet ſex caſus:videlicet.nominatiuum. genetiuū. datiuum.accuſatiuum.vocatiuum.& ablatiuum.

Item habet duos numeros: ſingularem & pluralem.& idem caſus prout ſunt in ſingulari ſunt etiam in plurali numero.

Ad quos caſus demonſtrandos tam græci ꝗ latini inuenerunt articulos.Latini pro articulo ſignificante caſum nominatiuū. ponūt hic hec hoc.pro genitiuo huius.pro datiuo huic.pro accuſatiuo hunc hāc hoc. pro vocatiuo o.pro ablatiuo abhoc abhac abhoc.in numero ſingulari. in plurali vero.hi.he.hec.&c.

Item verba habent modos:ſcilicet indicatiuum, imperatiuum. opta-

tiuum. ſubiectium. & infinitum. ac tempora: preſens. prǽteritum. im
perfectum prǽteritum perfectum. pluſq̃ perfectum. & futurum. Ac
tres perſonas. primam. ſecundam. & tertiam. ac duos numeros: ſinbu
larem. & pluralem:
Prodictis tribus perſonis ſignandis: tam grǽci q̃ latini cuilibet perſo-
nǽ prǽpoſuerunt pronomina. Latini proprima perſona: prǽpoſuerũt
pronomen ego pro ſecunda. tu pro tertia: ille. in numero ſingulari. in-
plusali proprima. nos. pro ſecunda. vos. pro teriia. illi. quos articulos. ſi-
ue pronomina articulasia. & huiuſmodi pronomina. latini pro ma-
gis ornata oratione. vt plurimum non ponunt grǽci vero ſecus. Ad
quorum ſimilitudinem illis. ſcribentes vtentur. in hac regula ciphare
hoc modo. loco articulorum & pronominum prǽdictorum. ponan
tur tam in nominibus q̃ verbis pro quolibet aliqua littera figura nota
vel ſignum in nominibus pro articulo hic hec hec deſignante nomi-
natiuo. ponatur vt puta littera. A. pro genitiuo. huius. littera. B. pro
datiuo huic. C. pro accuſatiuo hunc hanc hoc. ponatur. D. pro vocati-
uo. O. E. pro ablatiuo abhoc abhac abhoc. F. & ſicimplurali nume-
ro: pro alijs ſex caſibus. pro hi he hec nominatiui. G. genetius horum
&c. H. datiuo. I. accuſatiuo. K. vocatiuo. L. ablatiuo. M.
Item nominum eſt genus maſculinum. feminum. neutrum. &c. pro
maſculino. ponatur. BB. pro femino. CC. pro neutro. DD. pro illo-
rum numero ſingulari vel plurali ſigna ſupra ſunt poſita.
In verbis autem pro modo indicatiuo ponrtur vt puta littera. N. pro
imperatiuo o pro optatiuo. P. pro ſubiũctiuo. Q. pro infinitiuo. R.
pro temporibus verborum. pro tempore preſenti ponatur. S. pro pretǽ-
rito imperfecto. T. pro prǽterito perfecto. v. pro pluſq̃ perfecto. x. pro
futuro: Z.
Pro perſonis loco ego ponatur vt puta & loco tu. y. loco ille. ɔ. & ſic
habentur deſignatǽ: prima ſecunda & tertia perſona numeri ſingula
ris. in plurali vero numero pro prima perſona nos ponatur. ꝶ. pro ſecũ
da vos. ponatur. yy. pro tertia illi. ɔɔ. poterunt poni aliǽ notǽ & ſi
gna prout ſupra ſunt poſitǽ litterę pro faciliori & magis intelligibili
modo & norma. prout exprimiſſis apparet perdictas litteras ſingula-

res deſignati ſunt omnes caſus nominum.& omnes modi.ac tempora & perſonæ verborum.

Pro quolibet vero nomine quo vti velint ſcribentes ponatur vna littera vt puta pronomine.pontifex ponatur.B.

Item ſimiliter proquolibet verbo quo ſcribētes vti velint ponatur vna littera vt puta.D.& ſimiliter in præpoſitiōibus & aduerbijs & alijs partibus orationis.& nota ꝙ prædicte litteræ ſunt poſitæ tātum pro quadam norma pro magis apto ordine:ſunt ponendę alię exemplum notæ vel ſigna.ſcribendi hanc cipharam.

PONTIFEX SEMPER AMAVIT IVSTITIAM.

Pro hoc nomine Pontifex.ponatur.F.maiuſcula & quia eſt caſus nominatiua in numero ſingulari ponatur.A.quæ vt ſupra eſt dictū ſignificat caſum nominatiui & numeri ſingularis.& ſic:Fa:ſignificat & deſignat hoc nomen Pontifex.pro hoc aduerbio ſemper ponatur.C.prouerbio amauit ponatur.B.maiuſcula & quia eſt modi indicatiui:ponatur.N.& temporis preteri perfecti.V. & tertie perſonæ numeri ſingularis.ꝯ. quæ litteræ vt ſupra eſt dictum:deſignant modum indicatiuum tempus præteriti perfecti & tertiam perſonam numeri ſingularis. & ſic. G.B n u ꝯ.deſignant & ſignificant ſemper amauit.

Et pronomine iuſtitiam ponatur hec littera maiuſcula.E. et quia hoc nomen Iuſtitiam eſt caſus accuſatiui & numeri ſingularis ponatur.D.quæ vt ſupra eſt dictum:deſignat caſum accuſatiui & numeri ſingularis.& ſic.Ed.ſignificat hoc nomen iuſtitiam & coadunādo omnes ſimul.Fa.G.B n u ꝯ.Ed. relenāt & ſignificant Pontifex ſemper amauit Iuſtitiam.Et eſt notandum ꝙ dicte litteræ ſunt poſitæ profaciliori documento & pro exemplo:ſed loco illarum ſunt ponendę magis aptæ notæ figuræ vel ſigna & difficiliora vt minus intelligantur ab alijs.& non per ordinem alphabeti prout ſupra. Ac etiā notandū eſt:ꝙ litteræ notæ figuræ vel ſigna ponenda vt ſupra dictum eſt: pro caſibus nominum.& pro modis temporibus & perſonis verborum.ſcribēdo nō oportet ꝙ mutētur:ſed ſemper ſcribentes eiſdē poſſunt vti. Pro quolibet vero nomine & verbo: quibus ſcribentes in epiſtola ve

lint vti· & ſimiliter præpoſitionibus aduerbijs. & alijs partibus ora-
tionis. ſunt ponendæ litteræ figuræ aut notæ vel ſigna tale nomen vel
verbum vel præpoſitionem vel aduerbium ſignificantia & deſi-
gnantia. prout ſupra aliquid exempli eſt poſitum & infra clarius de-
monſtrabitur. & in huiuſmodi ſignis notis figuris ſiue litteris: nomi
num verborum præpoſitionum & aduerbiorum eſt tota operis diffi-
cultas. quæ ſi bene comprendatur res erit facillima. & vt facilius oſtē
datur infraſcripta. premitto. Cuilibet eſt notum ꝙ plures ſunt etiā im-
preſſi libri vocabulorum vocabuliſta. nuncupati; vt puta torticli cana
pini & aliorum. qui libri ſunt ſcripti & impreſſi per alphabeta. & ſi
bene inſpiciantur in illis ſunt deſcripta omnia & ſingula nomina ver
ba præpoſitiones aduerbia & alie partes orationis: quibus tam loquē
do q̄ ſcribendo homines lingua latina vtuntur & indigent. exceptis
quibuſdam nominibus proprijs quæ paruæ ſunt importantiæ vt in-
fra dicam. igitur ſiquis velit occulte ſcribere epiſtolas: conueniat cum
illo cui debeat ſcribere. quo vocabuliſto velit vti vt puto torticli aut ca
napini vel alterius. & ſi velit pluribus vocabuliſtis vti ſimiliter conue
niat de quo & quibus. & etiam conueniat de ſigno ponendo: ſignificā
te tale & talia vocabuliſta. ac etiam conueniat de ſignis notis ſiue fi-
guris ponendis: pro qualibet littera alphabeti: vt puta pro littera incipiē
te ab. A. vel. B. vel. C. & de alijs per totum integrum alphabetum: po
nat ſigna notas vel figuras ſignificantes: vt puta. A. B. C. D. E. F. etc.
& ſic de alijs poterit vti figuris abaci. vel litterarum loco figurarum
abaci ex vno alphabeto litterarum: poſſunt fieri multæ figuræ prout
fit de abaco: ponendo litteras latinas vel græcas: ſeu alias pro figuris
abaci. more iudeorum qui pro figuris abaci & numeris vtuntur eo-
rum litteris. & etiam antiqui latini pro numeris abaci vtebātur quaſi
in omnibus. litteris. pro decem ponebat. x. pro viginti. xx. pro quinqua-
ginta. l. pro centum. c. pro ducentis. cc. & ſic de alijs. & ſupra eſt di-
ctum & ſi non velint ſcribentes: ſignare litteras alphabeti vt eſt di-
ctum. ſignent chartas libri vocabuliſti ſimilibus notis figuris ſiue ſi-
gnis more mercatorum. & ſucceſſiue ſignentur nomina. verba. propo
ſitiones aduerbia. & alia. numeris abaci. prout currūt & ſcripta sūt

in libro huiuſmodi vocabulorum & vocabuliſto per ordinem prout currunt: vt puta. I.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17. 18.19.20.&.30.&.40.&.50.&c.& ſic ſucceſſiue quouſq; duret & ſint in charta ſeu facie chartæ.vel in littera alphabeti.dicta nomina verba & alia prædicta vſq; ad vltimum numerum & quando ſcribetur:ſcribēs primo ponat in epiſtola:ſignum ſiue notam vel figuram deſignantem.librum vocabuliſtum ſi de pluribus ſit conuētum. ſecundo ponat ſignum &c.deſignans litteram vt puta. A.vel.B.vel. C.&c.vocabuliſti:prout currit alphabetum.Aut chartæ vocabuliſti vt dixi more mercatorum.tertio ſignum ſignificans caſum nominis de quo ſcribitur.quarto ſigna modi temporis & perſōne verbi dequo ſcribatur.quæ non oportet vt mutentur:ſed ſemper ſcribens eiſdē vtatur.quinto ponat ſignum ſiue figuram nominis.dequo ſcribatur.ſexto ponat ſignum vel figuram verbi de quo ſimiliter ſcribatur.quæ ſigna & ſeu figuræ nominum & verborum:fiunt per figuras abaci p ordinem numerorum:prout ipſa nomina & verba currunt in vocabuliſto: prout ſupra eſt dictum. & etiam ſupra eſt dictum de dictis notis figuris & ſignis.caſuum nominum ac modi temporis & perſonarum verborum.& eſt poſitum exemplum & quod eſt dictum de ſignis nominum & verborum.idem ſeruetur de prępoſitionibus,aduerbijs.& alijs partibus.oratione.

EXEMPLVM

Signa .i. vel. Bd.	viij. Amitto.
	viiij. Apello.
i. Audio.	x. Actio.
ij. Amo.	x. Actor.
iij. Aſpicio.	xi. Acquiro.
iiij. Agnoſco.	xij. Appellatio.
v. Alexander.	xiij. Abſcluo.
vi. Amor.	xiiij. Adiuuo.
vij. Appeto.	xv. Auxilium.

xvi. Argumentum.
xvij. Augeo.
xiij. Auguſtus.
xix. Accuſo.
xx. Accomodo.

ij. vel. Af.

i. Bonum.
ij. Bellum.
iij. Benefacio.
iiij. Bis.
v. Beſtia
vi. Belligero.
vij. Baculus.
viij. Bene.
ix. Boues.
x. Benedico.
xi. Barro.
xij. Biformis.
xiij. Bonitas.
xiiij. Beneficia.
xv. Beatus.
xvi. Bibo.
xvij. Bucca.
xviij. Bacca.
xix. Bamna.
xx. Balnea.
xxi. Bononia.
xxij. Bellator.
xxiij. Baroncellus.

iij. vel. Dl.

i. Cedo.
ij. Confero.
iij. Concludo.
iiij. Commendo.
v. Conſigno.
vi. Condemno.
vij. Commodo.
viij. Comparo.
ix. Conſtitutio.
x. Colo.
xi. Cultus.
xij. Cultura.
xiij. Compleo.
xiiij. Cognoſco.
xv. Compello.
xvi. Commoueo.
xvij. Cognitio.
xviij. Conſulo.
xix. Conſilia.
xx. Capio.
xxi. Capita.
xxij. Cupio.
xxiij. Captiui.

iiij. vel. Cl.

i. Diligo:
ij. Dormio:
iij. Dono:
iiij. Doceo:
v. Doctrina:
vi. Dolus:

vij. Dolor:
viij. Dominus:
ix. Dico:
xi. Deſidero:
xij. Deſiderium:
xiij. Dona:
xiiij. Dominia:
xv. Domator:
xvi. Dux:
xvij. Deſpicio:
xviij. Diminuo:
xix. Damno:
xx. Damna:
xxi. Do:
xxij. Demonſtro:
xxiij. Deſtino:

v. vel. Ac.

i. Expello:
ij. Explico:
iij. Extollo:
iiij. Eximo:
v. Emo:
vi. Emulus:
vij. Equs:
viij. Exemptio:
ix. Efficio:
xi. Effectus:
xij. Enucleo:
xiij. Emitto:
xiiij. Edico:
xv. Euacuo:
xvi. Educo:
xvij. Exonero:
xviij. Ego:
xix. Exequor:
xx. Executor:
xxi. Exercitu
xxij. Exilium:
xxiij. Egeo:

vi. vel. Ba:

i. Fallo:
ij. Falſum:
iij. Fallacie:
iiij. Fraus
v. Forſan:
vi. Foris:
vij. Foramina:
viij. Forenſes:
ix. Forum:
x. Facio:
xi. Factiones:
x. Faſtidium:
xiij. Ferie:
xiiij. Fides:
xv. Fidus:
xvi. Frango:
yvij. Futura:
xviij. Floccipendo:
xix. Flores:
xx. Fructus:
xxi. Facies:
xxij. Facinus:

Prout ſupra cōſtat exemplum: quomodo alphabetum & eius litterę: alicuius vocabuliſti debeant ſignari. eſt etiā notandum: ꝙ alię figuræ abaci moderni. & ſeu litteræ latine vel græcæ. & aptiores propter ac centus ſunt ipſe græcæ. ſeu alie notæ pro ſignis poſſunt apponi alpha betis vocabuliſti. & ſi placeret poſſent eo modo ſignari chartæ. voca buli. prout vtuntur mercatores in eorum libris eſt etiam notandum: ꝙ licet ponantur tantum verba & nomina ſine declinatione & infle xione: & ſine caſibus. & temporibus: ſatis eſt. quia ſigna ſignificantia caſus & tempora & perſonas: de quibus ſupra ſatis eſt dictū: illa de clarant & demonſtrant tanq̄ funes quæ nauem extendunt ſiue du cunt. & pro aliquo documento ponam hic paruum exemplum. bo na conſilia faciunt dominos beatos ponatur primo abacum vel ſignū per litteras: quæ ſignificant litteram alphabeti videlicet pro littera. B. dequa ſupra proxime videlicet ſignum. ij. vel af. & quia bona ſunt in dicto alphabeto primo loco ſiue numero & quia ſub. B. ponatur. I. conſilia ſunt in dicto alphabeto ſub littera. C. ponatur. III. vel. Dl. quod ſignificat. C. & quia ſunt ſub dicta littera. C. in decimonono lo co. ponatur. xix. & quia dicta nomina bona & conſilia ſunt nomina tiui pluralis. ponatur. C. quod vt ſupra eſt dictū eſt ſignum nomina tiui pluralis. & quia dicta bona conſilia ſunt generis neutri. ponan tur. Dd. quæ vt ſupra dicitur ſignificant genus neutrum. & ſic. ij. vel Af. i. iij. vel. Dl. xix. C. Dd. ſignificant & releuant bona conſilia. & quia verbum faciunt eſt vt ſupra ſub littera. F. & loco decimo pona tur. vi. vel. Ba. quæ ſignificat litteram. F. & ponatur. X. quæ ſignifi cat numerum decimum & ſic verbum facio & quia faciunt eſt mo di indicatiui ponatur. N. ſignificans indicatiuum & quia eſt tempo ris preſentis ponatur. S. ſignificans tempus præſens & quia eſt tertie perſone numeri pluralis ponantur. ⊃⊃. ſignificans tertiam perſonā numeri pluralis & ſic. vi. vel. Ba. x. N. S. ⊃⊃. releuāt & ſignificant. faciunt.

Et quia dominos eſt nomen ſub littera. D. ponatur. iiij. vel. Cl. ſignifi cans littera. D. & quia hoc nomen dominus eſt ſubdicta littera. D. loco ſiue numero octauo ponatur. viij. & quia beatos eſt ſub littera.

B.ponatur.ij.vel.A ſ.ſignificans litteram.B.& hoc nomen beatus eſt
loco vel numero.xv.ponatur.xv.& quia dicta nomina dominos bea
tos ſunt caſus accuſatiui numeris pluralis ponatur.K.ſignificans ac
cuſatiuum pluralem vt ſupra eſt dictum & quia ſunt generis maſcu
lini:ponãtur.BB.ſignificantes ſecundum regulam prędictam genus
maſculinum.& predicta debent poni ſigna pro alphabetis: & quali
bet littera alphabeti librorum vocabulorum:alicuius auctoris vt pu
ta canapini vel cuiuſuis alterius ad ſimilitudinem ſupra expoſitorũ.
quæ fuerunt dicta & poſita pro exemplo & quaddam norma tantũ.
vt ſcribentes ſciant quomodo posſint vti: vocabuliſtis pro ciphara vt
ſupra eſt naratum. Et coadunando omnia dicta ſigna videlicet. A ſ.
I.Dl.xix.g d d ba x n s ꝯꝯ.cl.viij.aſ.xv. k bb.R eleuant & ſignifi
cant.bona conſilia faciunt dominos beatos.

Sed aliquis forſan opponet:ꝙ huiuſmodi regula & ciphara nõ ſit bo
na:quia ſi chartæ aut alphabetum vocabuliſti:& numeri nominum
& verborum:erunt ſignati per figuras abaci vt ſupra eſt poſitum exẽ
plum:poterunt faciliter epiſtolæ interprætari & diciferari.Item ſcri
bẽdo requiruntur multa nomina & verba:& poſset accidere ꝙ opor
teret vt ſcriberetur nomen proprium alicuius priuatæ perſonæ:quę in
libris vocabulorum non ſit ſcripta.ergo hec regula & ciphara non eſt
vniuerſalis ſed particularis ac etiam ſi ſigna ſignificantia vt ſupra eſt
dictum caſus nominum ac modos tempora & perſonas verborum:
non debent mutari ſed firma poſsint manere:faciliter poterunt cogno
ſci & ſic ciphara non eſt bona.

Quibus oppoſitis ſiue opponendis breuiter reſpondeo.ꝙ in libris voca
bulorum ſunt omnia nomina appellatiua preſertim:& verba quibus
indigemus ſcribendo & pro epiſtolis.de nominibus vero proprijs non
eſt curandum:poſsunt ſcribi expreſse.ſatis eſt enim ꝙ nomina appel
latiua:& verba abſcõdatur: vt infra latius oſtendam. Nec ꝙ ſcian
tur numeri chartarum aut alphabeti.& nominum. & verborum.
& cognoſcantur litterę alphabeti.poteſt nocere.nec epiſtola poterit di
ciferari.quia ſi ignoretur quis ſit & cuius auctoris liber vocabulorũ:
omnia ſcripta ĩ eo ignorant᷑ vt puta tortielli aut canapini aut alterius

vocabuliſte de quo inter ſcribentes ſit conuentum. multi enim ſunt libri vocabulorum. ergo parum proderit: cognoſcere chartas & litteras & numeros alphabeti licet etiam vt ſupra in exemplo litteræ alphabeti poſſunt ſignari nõ ordinatio numero figurarum abaci: ſed alijs notis & ſignis. poſſent etiã litteræ huiuſmodi: & ſi magis placeret ſcribẽtibus: chartæ. & etiam verba. & nomina. aduerbia. præpoſitiones. & ada: ſignari figuris abaci non per ordinem: ſed vbi eſſet ponendus numerus. x. ponere. xv. & ſic variare numeros & figuras. poſſent etiam ſignari litteris græcis uel alijs notis: quæ poſſunt fieri infinitæ prout ſupra eſt dictum. & etiam in principio huius operis eſt poſitũ exemplum per figuras ſiue litteras græcas: quæ etiam poſſunt ſimiliter fieri per litteras latinas vt ibi. & cuiuſcunq; lingue conficiendo ex illis infinitos numeros ad inſtar abaci. & hoc opus poteſt ſeruire omnibus mortalibus: & quarumcunq; nationum gentibus in ſuo ydiomate. Ac etiam non poteſt nocere: nec aliquid intelligi: etiam ſi ſcirentur caſus nominum vel modi tempora & perſonæ verborum. interprætando figuras & ſeu notas poſitas. pro illis vt ſupra eſt dictũ. immo dico fortius ſi expreſſe in epiſtola ſcriberetur nomen proprium alicuius perſonæ. & etiam nominatiuus genitiuus. vel alius. cauſus. nominum. aut modus tempus. & perſona verbi: vel præpoſitio. vel aduerbium. & ſolum nomen appellatiuum. & verbum. abſconderentur. ſecundum regulam ſupradatam & infra dicenda. epiſtola nõ poſſet interpr*e*tari exemplum hic pono. vt puta in capitaneo turcharum nominato Scanderbech. ſiue abraim. ſcanderbech. augebit exercitum pro bello. poteſt ſcribi ciphara ſic Scanderbech. Bd. xvij. in futurum. acxxi. pro. Af. ij.

Iſta ſigna ſunt poſita: ſecundum formam & exemplum ſupra poſitum. & eſt abſconſum verbum augebit & nomen bellum & exercitum ſolũmodo. & eſt expreſſum vt conſtat tempus futurum. præpoſitio pro. & nomen propriam ſchãderbech: dicat mihi oppones. quid poteſt intelligi. certe nihil. & ſic conſtat ꝙ ſi ſint abſconſa nomina appellatiua & verba nihil poteſt intelligi etiam ſi alia ſint expreſſa. & etiam ex hoc exemplo conſtat ꝙ notæ ſeu ſigna quæ deberẽt poni: pro

caſibus

caſibus nominum poſsent vt plurimum omitti. & ſufficeret ꝙ ſolū ponantur ſigna ſignificantia nomina: quia nullus eſt ita ignarus grammaticæ: qui cognito verbo non cognoſcat cuius caſus ſit nomen: quia ſcit cuius regule ſit verbum: etiam in quo caſu requirat ante ſe & poſt ſe nomen. videlicet. Agens & patiens. Ac ēt perſonę ſępiſsime poterūt omitti quilibet cognoto nomine ante verbum poſito: ſciet cuius perſonæ & numeri ſingularis vel pluralis ſit verbum poſitum ſub ciphara in epiſtola. ſcit enim ꝙ præter ego. & tu. nos & vos. omnia alia nomina ſunt tertiæ perſonæ. & ſic iſta ciphara reducitur ad breuitatem & facilitatem. & tota vis. huius operis & cipharæ eſt abſcondere: ꝑ ciphavam verba & nomina appallatiua. quæ verba & nomina non erunt multa neceſsaria pro ſcribendo. & etiam pro breuitate ſufficiunt tria tempora ſolum: preſens. præteritum perfectum. & futurum indicatiui.

Siquis autem vellet cautius ſcribere poterit pro caſibus nominum: et modis temporibus & perſonis verborum ponere plures notas vel figuras: & quas & quot elegerit. cum vt ſupradixi infinitæ poſsint fieri. & illas ad ſui libitum mutare. & ſimiliter poterit facere circa verba & nomina: quæ velit notis & figuris ſiue ſignis ſub huiuſmodi ciphara abſcondi: ponendo etiam illa varie. & non ordine: vt puta ſi velit vti figuris abaci antiqui vel moderni: vel litteris latinis vel græcis vel alijs loco abaci. & ex illis conficiendo numeros abaci: qui ſunt infiniti & prout ſupra eſt dictū more hebreorū. & poterit ponere vnā figuram pro alia: videlicet vbi in vocabuliſto eſset ponenda. v. ponere. x. & ſic de alijs poterit etiam ſcribens ex ſe inuenire alia ſigna quia vt ſupra in exemplo poſito: non multa requiruntur ſigna: & ſigna chartarum ſolum ſunt mutanda & diuerſa quia ſigna poſita in vno loco eadem poſsunt repeti in alio. ſiquis tamen pro maiori cautela velit in quolibet loco ſiue charta vocabuliſti mutare: poterit quia habebit vt ſupra infinita: & non deficiunt libri vocabulorum: multi vbiq; reperiuntur impreſsi. quos non oportet ſecum ſcribentes portare de vno loco ad alium: ſufficit portare ſigna figuras & notas dequibus interſe conuenerint quæ in parua charta poterunt ſcribi & ſic conſtat ꝙ iſta

ciphara eſt breuis & abſq; difficultate & communis omnibus:& nõ poteſt epiſtola diciferari nec intelligi niſi a ſcribentibus interſe.
Siquis autem velit cautius agere:poterunt interſe ſcribentes conuenire de vno vel pluribus operibus marci tullij. Vergilij. vel alterius. & capere omnia nomina verba & alia quibus indigeant pro ſcribendis epiſtolis:ex huiuſmodi operibus. quæ nomina verba & alia inueniẽt diſcurrendo & perquirendo illa per chartas. & facies ſiue columnas. chartarum huiuſmodi operum. ſi quis bene diſcurrat libros marci tullij Vergilij vel alterius. nõ multis chartis inueniet omnia nomina verba & alia: ſibi neceſsaria pro ſcribendis epiſtolis. quibus vtetur in eiuſmodi epiſtolis. & æffectum vt recipiens epiſtola intelligat: quæ nomina verba & alia in epiſtola ſint ſcripta: ſcribẽs ponat & ſcribat in epiſtola figurã abaci. antiqui vel moderni vel litteras loco abaci: vel alia ſigna ſignificantia chartam ſiue folium: in quo ſunt ſcripta dicta nomina verba & alia.
Item aliam figuram ſignificantem faciem ſiue columnam huiuſmodi folij & chartæ. item aliam figuram ſignificantem verſum: vt puta primum ſecundum tertium &c. Ac aliam figuram ſignificantem dictionem in qua & quibus ſint ſcripta & poſita: nomina verba aduerbia præpoſitiones & alia: quibus vti velit in ſcribendis epiſtolis. et prę ter ſcribentes alius non poterit intelligere: cum ignoret opera & libros de quibus inter ſcribente fuerit conuentum. ſunt enim infiniti quoad modo pro faciliori modo de nominibus verbis et alijs vt præmittitur extrahendis: quilibet ſcribentium & recipientium poterit ad partem facere inuentarium ſiue alphabetum: vt poſsit ſtatim inuenire eã quibus indigeat pro ſcribendo. ſi vero aliquis neſciret abacum: vel nollet laborare in componendo figuras notas ſiue ſigna: de quibus ſupra latius eſt dictum. loco abaci vel notarum & ſignorum poterit vti caſibus ad ſectitorũ. vt bonus bona bonũ genitiuo boni bonæ boni &c. malus optimus peſsimus &c. & ſic de alijs quodlibet enim tale nomen: erit numerorum triginta ſex vel circa in ſuis caſibus.
Et eſt notandum ꝙ in prædictis modis & formis: cum nomine & verbo debent poni & ſcribi in epiſtola: ſigna notæ ſeu figuræ ſignificã

tes caſus nominum & genus vt maſculinum femininum et neutrū. & modos tempora & perſonas verborum. & prout ſupra eſt abundanter dictum. Siquis autem nollet vti ſignis figuris & notis: pro caſibus nominum & illorum genere. aut pro modis temporibus & perſonis verborum. de quibus ſupra. poterit mutare vnum nomē pro alio & vnum verbum pro alio omnino diuerſis. vt puta prouenio verbo ponere moneo. pronomine pace ponere & ſcribere nomē dignitatem. & ſimilia. & nomina & verba commutata declinare & inflectere per omnes caſus modos tempora & perſonas. & idem facere de commutandis præpoſitionibus. aduerbys. & alijs. & cum illis ſcribere ordinarie vt ſcribitur: in non commutatis. & ſi quando non fieret bonū latinum nō eſt curandū: ſatis eſt ꝙ epiſtola intelligatur. & hoc erit facile ſi ſcribentes interſe conueniant de vno vel pluribus libris vocabulorum: & in epiſtola ſcribantur nomina & verba commutata: vt puta pro pace ſcribat dignitatem. prouerbo venio ſcribat moneo. declinādo & in eflectendo vt ſupra. & vt recipiens epiſtolam cognoſcat nomina & verba commutata: ſcribens etiam in eadem epiſtola ponat & ſcribat: notam figuram vel ſignum chartæ folij aut litteræ alphabeti ac numeri nominis & verbi currentis in alphabeto vocabuliſti: de quo & pro quo eſt facta commutatio: vt puta numerū in quo eſt ſcripta pax. & numerum in quo eſt ſcriptum venio. iſta ſigna oſtendent nomina & verba: de quibus & pro quibus alia nomina & verba ſunt commutata: vt dignitatem & moneo. & vt modus ſit facilis: cōmutentur omnia nomina & verba & alia ſcripta ſub littera. A. cum nominibus & verbis & alijs ſcriptis ſub littera. C. vel alys & ſic cōmutando litteras alphabeti alicuius vocabuliſti. & nicholiminus ſigna deſignātia folia facies ſiue columnas. & numeros quibus ſint ſcripta nomina verba & alia ſcribātur in epiſtola: vt ſupra eſt de alys dictum. & fiat declinatio & inflexio vt ſupra. cauendum tamen eſt: ne commutando dictas litteras veniat commutatum nomen vel verbū ſimile: illi de quo & pro quo fit commutatio: ſi eueniret ſimile: fiat alia commutatio cum alys litteris alphabeti vocabuliſti. & ponantur ſigna vt ſupra in prædictis immitādo marranos qui commutare dicun

erunt mutata. poterit etiam ſcribens ſcribere alteri cui ſcribat. Vnico verbo: vt mutet ſigna vt puta ſi ſignum tale erat ſuper primo folio: ponat ſuper ſecundo vel tertio. ſigna enim foliorum ſi mutentur reliqua erunt mutata. vis eſt in ſignis foliorum. pauca ſigna ſufficient. & prout in dicto ſupra facto exemplo poteſt videri. & ſi nolles ſcribere poſſet verbo coranitere alicui nuntio vt referat. & prædicta poterunt fieri quando aliquis alius vidiſset huiuſmodi librum & de illo habuiſſet copiam. quia ciphara mutatis ſignis foliorum tota mutabitur: & eſſet quodmodo alia ciphara. idem poteſt fieri ſi quis velit vti alijs modis de quibus ſupra. & quilibet homo poterit facere vnum librum ad ſui libitum. & ſignis quæ ſibi placuerint folia ſignare. & ſic hec ciphara erit communis omnibus. & poteſt etiam magis breuiter fieri & ſcribi: ommittendo ſæpius caſus nominum & perſonas verborum. & vt ſupra eſt latiſsime dictum & licet vt ſupra docui. infinita poſſunt fieri ſigna & in infinitum notæ: tamen non multæ erunt neceſsariæ vt ex ſupra dictis conſtat. & ciphara non eſt longa nec difficilis prout aliqui dixerunt. licet pro intelligentia ſupra ad longum ſit ſcripta regula: quæ ciphara vt ſupra dixi reduci poteſt ad breuitatem. & eſt communis omnibus nec diciferari poteſt. Et non parum miror ꝙ quidam dixerint: opus eſſe laborioſum quod etiam ſi eſſet prout nō eſt deberet ne euitari labor pro ſalute quandoq; vnius regni cum huiuſmodi ciphara non poſsit interpræ tari. & epiſtola poſsit tradi cuicunq; tranſeunti cum certitudine ꝙ nemo illā intelligat: poſſent etiam mitti centum litteræ vt ſic loquar de & ſuper eodem negotio. & vt inter tot litteras vna tradatur & preſente tu rex vna littera cum maxima difficultante miſſa Iulio Cæſari a quinto Ciceroni: ſaluus fuit exercitus Romanus in bello Gallico. teſte eodem Cæſare in commentarijs. iſta profecto non ſunt aſpernenda. ſed non vertor ꝙ ſint apud principes nō nulli detractores quibus adhibetur fides: qui hoc opus accuſent de illis non puta curandum: nam prædicta & infra dicenda non ſpe conſequendi pretium a principibus: vel aliquid aliud: nec ipſorum tantum cauſa: ſed pro omnibus mortalibus & publica vtilitate: ſum aggreſſus & ſcribo.

Hauendo diſopra ſcripto qualche modo di diciſtrare & che lepiſtole ſcripte per ciſera per vocale & conſonante ſi poſsano interpretare pero ſi debe ſcriuere ſanza vocale & conſonante ma per figure note ſegni cioe per qualunque nome & verbo & altri vocabuli porre ſi debbe vna figura nota o ſegnio verbigratia p queſto nome virtute in loco di figura & ſegnio ſi puo porre. A. per queſto verbo Amo. B. et coſi de glialtri vocabuli ſimili & altre piu apte note & ſegni: Et amonſtrare & inſegnare tal regola generale & vniuerſale dicho che in littera & lingua volgare ne nomi verbi & vocaboli detti. Come in lingua latina ſono e caſi modi tempi & perſone & numeri coſi ſono in volgare lingua. ſi dice verbi gratia mercantia o nome proprio come martinio & di mercantia. & di martino queſti in lingua latina ſi chiamano nominatiuo & genitiuo qñ ſi dice di. E. genitiuo anchora ſi dice alla mercãtia o a martino qñ ſi dice. A. ſi chiama datiuo qñ ſi dice mercantia o martino ſi chiama accaſatiuo qñ ſi dice o mercantia o martino ſi chiama vocatiuo quãdo ſi dice da mercantia o damartino queſto da ſi chiama ablatiuo & queſto medeſimo e nel numero ſingulare & plurale per che ſono duo numeri vno ſi chiama ſingulare come diremo mercantia plurale mercantie cioe ſingulare vno plurale dua o piu nomi e perſone e coſe & pero in plurale ſi dice come nel ſingulare mercantie di mercantie alle mercantie le mercantie o mercantie dalle mercantie queſti in lingua latina ſi chiamano caſi che ſono dodici ſei in numero ſingulare & ſei in nome plurale che in effetto ſi dimonſtrano dicendo. La. Di. Alla. La. o dalla in ſingulare in plurale numero olle delle alle elle o dalle egreci & elatini adimonſtrare queſti caſi poſsano & trouorno li articoli come noi diceſsimo note che ſignificaſsino detti caſi elatini poſano queſto pronome articulare chiamato cioe hic pel nominatiuo pel genetiuo huius pel datiuo huic pellacuſatiuo hunc pel vocatiuo o pelio oblatiuo abhoc in numero ſingulare harebeſi a porre el feminino & neutro cioe hec hoc &c. & numero plurale li laſso per breuita in luogo di queſti articoli ſi poſsano porre figure note & ſegni che dimonſtrano detti caſi quando ſi dira & ſcriuera verbi gratia la mercantia che ſara el primo ca

ſo cioe nominatiuo porraſsi per figura.C.quando di.che ſara genitiuo.D.quando.A.E.quando la accuſatiuo.F.quãdo o G.quando da.H. & qñ ſi dira o ſcriuera in numero plurale:ſi porrãno altrãte altre littere ſimilmente & per ſimili caſi caſo per caſo come nel numero ſingulare:o altre piu conueniente figure note o ſegni:& in effecto narrando o ſcriuendo vn nome biſogna ſi dica la.di.A.la.O.da in ſingulare & plurale verbi gratia lamercantia le mercantie della mercantia delle mercantie alla mercantia alle mercantie la mercantia le mercantie o mercantia o mercantie dalla mercantia dalle mercantie altrimẽti non ſi puo parlare ne ſcriuere.De verbi equali e volgari chiamano vocabuli come diremo amo dicho iſegno &c. cognoſete per voi medeſimi che non ſono nomi ma chiamanſi verbi.& per voi medeſimi douete conoſcere quelli ſieno e nomi & quelli ſieno e verbi egreci & latini come de nomi trouorno come volgarmente diremo note o ſegni:ciaſcuno ſa.che tre ſono perſone dellequale ſi parla cioe.io.tu.& colui & ogni altra coſa in numero ſingulare che ſi intende el numero ſingulare vna perſona in numero plurale che ſi intende piu perſone cioe noi.voi.& tutti li altre perſone et coſe & che e verbi hanno duo numeri come e nomi ſono anchora ne verbi piu modi & tempi de quali non mi pare eſsere neceſsarij allo ſcriuere volgare ſenone tre tempi cioe tempo preſente tempo paſsato & tempo futuro cioe per lauenire o che a aduenire e verbi ſono iſiniti come & etiam e nomi come amo deſidero voglio ſo dico &c.e nomi ſimilmente come Martino Piero Giouanni Iacomo Silueſtro mercantia ſcientia guerra pace concordia &c.Anchora ci ſono ꝑpoſitione nominate come appreſso diſcoſto diſotto diſopra dalato dẽtro &c. dopo lequali ſeguitano e nomi come ſi direbbe appreſſo a caſa deſcoſto dalla piaza &c.Anchora ci ſono aduerbij nominati como preſto tardi bene male &c.Et come ciaſchuno per ſe puo conoſcere ſanza detti caſi & tempi nõ ſi puo parlare ne ſcriuere volendo adunque fare vna ciphara ordinata & che non ſi poſsi interpretare porrete voi che harete a ſcriuere per ogni caſo di nomi vna nota et ſegno come di ſopra e detto anchora pe tempi de verbi che baſtano tre verbi gratia pel preſente in loco di figura o diciamo nota

o ſegno porrete. BB. pel paſsato. CC. pel futuro tempo. DD. per la pri ma perſona de verbi in ſingulari numero che e. io. ff. per la ſecunda che e. tu. gg. per la tertia che quello & quella. hh. nel numero plurale per la prima perſona che. e. noi. ij. per la ſeconda che e voi. kk. per la terza che e. quelli & quelle. L L. de verbi voi ſapete che la perſona pri ma de verbi e. io. fo la ſecunda tu fai la terza colui verbi gratia marti no fa in plurali noi facciamo voi fate li homini fanno & coſi e nel tē po paſsato & nel futuro equali tempi ſapete ſono queſti io fo. ho facto. & faro & coſi de glialtri verbi & benche per note & ſegni ſieno po ſte lettere c. per piu facile documento potrete vſare & porre altre piu conueniente note & ſegni detti ſegni & note ſignificante e caſi de no mi & tempi & perſone de verbi non ſanno mai a mutare ma ſem pre nello ſcriuere anno aſtare fermi parendoui volendo vſarne piu et di verſi potrete ma non credo ſia neceſsario perche come di ſotto ſi di ra tutta tale ciphara conſiſte che nomi appellatiui volgarmente comu ni come pace guerra &c. & coſi e verbi prepoſitione & aduerbij in qualche parte ſieno abſcoſi & coperti ſotto note & ſegni come di ſot to ſi dira a tutti e verbi & nomi altrimenti comuni hauete a porre no te o figure o ſegni cioe volendo vſare verbi gratia queſto nome ſolda ti porrete a queſto ſoldati. x. per figura & ſe voleſsi queſto nome exer citio porrete. t. & ſe voleſsi verbo coadunando porrete. z. & ſe vo leſsi queſta prepoſitione pel. che in latino. e. pro porrete. y. o ſimile altre note & ſimilmente volendo vſare qualche nome proprio co me vn Capitano de turchi cioe Abraim porrete a queſto nome abra im. ℞. hora ponendo vno exemplo abraim coadunera ſoldati pel exercito ſcriuete in queſta ciphara. ℞ c z dd hh x m y t h queſte note rileuano dette parole Abraim coadunera ſoldati pel exercito perche detta nota. ℞. ſignifica detto nome Abraim & detto. C. ſignifica come di ſopra e detto caſo in nominatiuo & detta nota. z. ſigni fica queſto verbo coaduno & perche e el futuro tempo di detto ver bo ſe poſta detta nota che ſignifica tempo futuro. Dd. & perche la ter za perſona di detto verbo ſe poſto. hh. che ſignifica terza perſona co me di ſopra e detto & . x. ſignifica ſoldati & . M. E. poſta per ſignifica

re lacuſatino

re lacuſatiuo del numero plurale come vedete ſoldati ſono in numero plurali & .y. ſignifica pel. & .T. exercito et .H. ablatiuo che quello caſo che di ſopra ſi dice. Da. per exemplo & denota numero ſingulare come per voi medeſimi cognoſcete & notate che bēche enomi & euerbi non ſieno diſteſi per loro caſi tempi & perſone eſegni per quelli poſti fanno come fuſsino iſteſi come fuſsino fune che menano & voltano vna barcha & per detti ſegni ſi dimoſtrano e caſi tempi modi & perſone. Ma ſe voi volesſi piu breuemente & con manco fatica ſcriuere direte ſcriuendo Abraim.zdd.xm.yth. exprimendo el nome proprio non nuoce eſsendo naſcoſo el verbo coaduno anchora non biſognia pogniate la nota che come di ſopra ſi dice ſignifica la terza perſona perche queſto nome Abraim ſi cognoſe hauendo dopo ſe el verbo coaduno che e in terza perſona perche excepto.io. & .tu. & .noi & voi tutti li altri ſono della terza perſona anchora non fu biſogno porre la nota che ſignifica ablatiuo perche ponendo.yt.che ſignifica pel exercito per ſe ſi intende che e in caſo dablatiuo ma anchora voglio dire piu forte che ſe porrete expresſi enomi proprij & e caſi de nomi & tempi & naſcondesſi ſolamente euerbi & e nomi appellatiui altrimenti detti comuni quello ſcriuesſi non ſi potrebbe intendere exemplo Abraim per lauenire.z.xm.pel t.niente ſintendera come vedete et el nome proprio el tempo & la prepoſitione.pel.ſono expresſi & ſolamente per dette note ſono abſcoſi el verbo coaduno & el nome ſoldati col numero plurale & el nome exercito anchora dico piu oltre che ſe ſcriuesſi Abraim per lauenire o in futuro z.x.plurale pel. t. niente ſi intenderebbe & chiaro vedete che ſolamente naſcondendo el verbo & nomi appellatiui & ſcriuendo expreſſe nomi proprij caſi & numeri & tempi prepoſitione aduerbij & tutto el reſto.E. con poſta ſufficiente ciphara & non ſi puo intendere quello ſcriueſi & per queſto ſi riſponde a certi canno detto queſta noſtra ciphara eſsere longa & difficile & particulare & non vniuerſale perche potrebbe a cadere dauere a ſcriuere vno nome proprio come verbi gratia dun capitano del turcho del quale fra li ſcriuenti non fuſsi facta ciphara et per chiarirui meglio porro vnaltro exemplo lo exercito de nemici e venu

topreſto nel regnio e de.p.tẽpo preterito o paſſato.nn.preſto nel. mm Vedere qui ſolamẽte.E.nota.p.che ſi pone qui per nimici & nota.nn. che ſi pone per verbo venire et nota.mm.che ſi pone pel nome regno. el caſo del nome che e de.& el tempo che.e.del paſſato cioe che ſi dice venuto.e detto expreſſo & lauerbio preſto & prepoſitione.nel.ſono ſimilmente expreſſi & niente ſi potrebbe intendere per che baſta ſolamente.per note o ſegni ſieno aſcoſi.euerbi & enomi appellatiui potrebbe qualchuno opporre chiariſci tu compoſitore di queſta opera come ſi poſſano per note o ſegni dimõſtrare & ſcriuere ſotto note euerbi & nomi appellatiui che ſono infiniti.

Allaquale oppoſitione riſpondo che hauendo a ſcriuere in lingua latina e facilliſſimo modo per cauſa de libri vocabuliſti nequali per alfabeto ſono ſcripti tutti euerbi & nomi appellatiui de quali parliano & de quali ad opera et ha biſogno colui che ſcriue et ſe voi haueſſi qualcuno di detti libri tradotto di latino in volgare vi ſare facile lo ſcriuere nel modo detto di ſopra in latino cioe.pigliãdo vno de vocabuliſti del quale vi conueniſſi con quella perſona allaquale haueſſi a ſcriuere.ſegnerete per figure dabacho moderno o anticho lalfabeti cioe.le lectere di quello come.A.B.C.& per inſino al fine dellalfabeto che ſaranno vinti tre figure o cõ altri ſegni o note come vi parra o vero ſegnate cõ ſimili figure o note le charte di detto libro & con ſimili ſengni note o figure ſegniate tutti e verbi et nomi appellatiui & ſe vi parra anchora glaltri faccia per facia per ordine cioe primo ſecondo tertio quarto quinto.&c. ouero doue e numero primo porrete quinto & doue e quinto ſecondo o altramenti chome vi parra & coſi potete fare delle charte & littere dalfabeto diſopradetto & per non hauere afare molte figure o ſengni porrete nella prima faccia uerbi gratia cento ſengni o figure & quelli medeſimi potete repetere nella ſeconda tertia quarta quinta ſexta ſeptima & altre faccie quãto dura el libro perche la varita delle charte o delle lettere del lafabeto ſengniando lafabeto & nõ le charte ſono quelle che portano come per voi medeſimi conoſciete: & potete vedere di ſopra vn modello o diciamo exemplo benche ſia in latino lontenderete cioe el modo etiam in volgare & quando vo

eſsi vſare etiam dieci milia figure & quo ad modo infinite.
Potete perche in abacho ſi poſſa io fare infinite figure & per piu bel
la cifera potrete fare labacho per lettere latine o greche o chaldee o ſa
racene come di ſopra e detto & delle greche & latine e poſto lexem
plo & quando ſcriuerete porrete la figura o note della charta o della
lettera dello alfabeto & la figura o nota del numero del verbo o no-
me del quale ſcriuiate & le figure o note de chaſi de nomi & tempi
& perſone de verbi & parendoui altramenti e detti chaſi ſcriuere ex
preſsi come di .1.o.da & coſi e tempi direte preſente paſsato futuro:
& el ſimile de numeri direte ſingulare plurale quando ſaranno per
che chi receuera le lettere intenda di che tēpo et come ſcriuiate baſta
che ſieno euerbi & e nomi appellatiui abſcoſi ſotto figure o note co-
me di ſopra e detto & poſto lo exemplo non hauēdo vocabuliſti vol-
gari potete pigliare le regule di Gramatica che ſonno diuerſe & piu
auctori & in quelle ſono poſti euerbi etiam in volgare & de nomi
appellatiui fare qualche voſtro libretto che trouerete al cōmune ſcri-
uere non ſano molti verbi & nomi de quali abbiate di biſongnio &
anchora cie ſtampato vn libro volgare che inſegnia parlare in volga
re Italiano Franſeze Spagolo & todeſcho nel quale ſono molti ver-
bi nomi & vocabuli. Anchora cie vno vocabuliſta del dotto Lo-
renzo valla benche e picholo & e ſtampato che expone euerbi nomi
& vocabuli in lingua volgare & di tutti queſti procederete come di
ſopra e detto con figure note & ſengni potreſti anchora pigliare libri
volgari come Dante Petrarcha Saraſino Tibaldeo Morgante & al
tri libri come di bataglie & altri & ſengniare con dette note & figu
re le charte facce & delle facce e verſi & deuerſi le parole le figure
dabacho moderno facilmente vi ſeruano & quando ſcriuerete por-
rete nella lettera le figure o note della charta della faccia del numero
deuerſi del numero della dictione o parola del verſo delle quali ſcri-
uerete per che ſe cercherete in poche charte trouerete euerbi & enomi
& quello arete di biſongnio diſcriuere & porrete figure de caſi de no
mi & tempi & per ſone de verbi o quelli direte expreſsi come di ſo-
pra e detto & per piu facilita farete a parte vno alfabeto de verbi &

vorrete ſcriuere duna impreſa come di pace o guerra non eſsere ſpe-
rãza ſcriuerrete vna nota o figura che ſignificara vn verſo di Dante
nel primo capitulo dello inferno che dice laſciate ogni ſperanza voi
chentrate vorrete ſignifichare la morte ſcriuerete vna ſimile nota che
ſignificha vn verſo del Petrarcha che dice la morte e el fin.duna pu-
gione oſchura & ſimilmente di moltiſsimi chaſi & choſe de quali
ne trouerete pigliando piu libri volgari ſecondo e tempi o chorrenti et
morali & di bataglie & conueniteui de libri con quella perſona ha-
uete a ſcriuere & quando ſcriuerete euerſi duno libro porrete vn ſen-
gnio conuenuto acio che intenda di che libro ſono euerſi & ſengnie-
rete le charte faccie & verſi d tale libro & tali ſengni ſcriuerete nel-
la voſtra lettera & e molto facile ſengniare per figure dabacho p or-
dine le charte le faccie & el numero de verſi.

Ne altra perſona fuora di voi ſcriuenti & voſtri riſpondenti ſcriuē-
do & referendoui per figure o note a detti libri puo intendere choſa
alchuna come etiamdio quando ſcriuiete per vocabuliſsi & altri li-
bri come di ſopra vo inſengniato per che non ſapiendo quale ſia el li-
bro niente puo intendere che ſono elibri infiniti in qualunque lingua
credo che fuora delli ſtati come ſono choſe di merchatanti delle qua-
la non ſi cercha tãti ſottili modi di diciferare baſtino le ciſre in prin-
cipio di queſto libro inſengniate & maxime quella di mutare e ſiti
& luogi delle lettere & laltra che ſi pone vna nota e ſengnio per ſilla-
ba o quella che ſi ſcriue con diect venti & etiam cento ſe voglino al-
fabeti non molto dificile a fare & dificile a eſsere diciferate le lettere
& credo non ſaranno molti le ſappino diciferare.

EXPOSITIO LITTERARVM AEGYPTIARVMQVAE HIEROGLYPHAE APPELLANTUR. ET NOVAE FIGURAE INFRA DESCRIBENTUR.

Aegyptii bonarum artium non poſteriores immo praeclari teſte aulo gellio: quadam ſic loquar ciphara: litteris ſecretis hieroglyphis nuncupatis vſi fuerunt quarum pro documento hic ſcribam aliqua: Auctoritate doctorum virorū & praeſertim diodori ſiculi: & hori apollinus niliaci vt aliqui dicunt aegyptii. Cuius ſcriptas figuras huiuſmodi litterarum vltra quadrigentas vidi. Cuius deſcriptioni cum fuerit aegyptius: videtur adhibenda fides. Sed non parum miror cum dixerint etiam Philoſophiam & Theologiam deſignari figuris animalium aliarumq; rerum: Cur tempora ſaltem ad inſtar verborum nō ſint etiam deſignata. nam non video quomodo Philoſophia & Theologia: abſq; temporibus ſaltem potuerit intelligi. poſſet etiam forſan aliquis dicere: quod etiam non poſitis figuris caſuum nominum & numerorum & perſonarum verborum: non potuerit diſciplina huiuſmodi doceri & intelligi. de quibus non puto diſſerendum: nolo enim me opponere dictis tātorum virorum ſed ad inſtar ipſorum aegyptiorum nouas figuras: cum temporibus tamen infra ponam & ſcribā. Et pro expoſitione harum aegyptiarum literarum: aliquas figuras ſcribam praedictorum & aliorum auctoritate.

Serpens caudam ſub reliqua parte corporis occultam habens: ſignificat ſeculum ſolem & lunam. relegatus fraude propria: caſtor a minoribus ſuperatus: duae pelles vna hyenae altera pantherae ſuperās inimicos hyena ad dextra econtra ad ſiniſtram praetereūte ſecure pellis hyenae. Ab inimicis detentus & liberatus: lupus.

Serpens propriam caudā exedens: quam arum varietate notatus ſignificat mundum.

Leo in parte anteriori ſignificat: furorem fortitudinem & magnanimitatem propter eos diſcerpens catulos furorem immenſum.

Caput iunus apertis oculis ſignificat: vigilias & cuſtodias.

Caput aſelli ſignificat: hominem nunq egreſſum fines patriae.

Canis ſtolatus ſignificat principatum & iudices.

Apis ſignificat regem. & populum obedientem. Bos terram. Accipiter deum immortalem altitudinem excellētiam humilitatem velocitatem animam ſanguinem victoriam Martem & Venerem ſignificat. eſt auis velociſſima aliarū. Capra, hō oēs audiēs. Laqueus pictus. Amor. Palma ſignificat: annū menſē: et lunā deorsū cōuersā. Cantharus generationem patrem mundum. Duæ cornices ſignificat nuptias. Serpens in cuius media parte domus maxima Imperatorem ſignificat. Lupus aut Canis retro reuerſus: reditus. homo a rectis auribus: opus furtiuū. Cygnus: ſenem muſicum et doctum ſignificat. Aquila: regem ſecreto viuentem: & in miſericordem contra delinquentes. Palumbes ingratitudo. expellunt patres a matre cum fuerint maiores & educati. Columba nigra ſignificat mulierem viduā. Simia retro aliam ſimiam paruam habens ſignificat heredem relictum ab eo qui filium ex heredauit. Item vrinam effundens celātem proprios defectus. Crocodilus & Scorpio inimicitia. Muſtella mulierem ſubeuntem opera virilia ſignificat. Porcus pinguis Significat hominem ſceleſtum pernitioſum. Totus Serpens regem omnipotentem. Sed orbicularis effigiei cum caucla in ore peſſimum regem ſignificat. Cynocephalus ſignificat lunam terram orbem ſtangnum litteras ſacerdotem. Item ſtans erectus manus ad celum attolens habens incapite diadema regis iram ortum lune. Auis noctua. mortem. Liber ſigillo ſignitatus & folia amorem Significant. Rana ſignificat: hominem ſimplicem: & vera dicentem. quia ex parte vna fluminis rana: eſſe aperte cognoſcitur. Pelicanus ſignificat: clementiā. Camelus pigritiam. Sceptrum oculatum ſolem & principem ſignificat. Anguilla ſignificat hominem inuiſum omnibus: qa anguilla non ſe intmiſcet. Alijs piſcibus. Muſca hominem impudentem: quia etiam Regibus non paret Formica hominem prouidentem & cognitorem. Oculus hominem iuſtum & ſaluatorem. Dextera manus aperta: liberalitatē et libertatē. Taurus qui genu dextrum vinctum habet: ſignificat intemperantiem. Ferula cum medio ſum Viperā mulierem inſidiantem viro ſignificat. Crocodilus peſſimum omnium hominem ſignificat. vultur bonum genus & matr-

ſtatem hyena in conſtantē pellis hyenæ contemptorem calamitatis. Et multas & alias vt dicūt ipſi ęgyptij & in aliqui æthiopes habue runt ſimiles figuras. habebāt et pro figuris huiuſmodi diuerſas arbo res: & inter alias lothon perſicum: in quo omnia poma & folia or biculata & rotunda ſunt: ex his Theologia ægyptiaca ac Philoſo phia & deus & potentia illius: & quis & qualis ſit deus ſignifica batur. & declaratur. De huiuſmodi figuris. Animalium. Arborū. Herbarum. Fluuiorum. & Inſtrumentorum artificum: Cōſtat Ro mæ in obeliſcis vt dicitur regum ſenno ſornei & ſeſotidis ex ægy pto romam traductis. Et meo debili iudicio: ſi quis velit ſcire interpre tari ſimiles litteras ſiue figuras: Conſideret naturam qualitatem & conditionem Animalium. Arborum. Fluuiorum. Herbarū. & in ſtrumentorum. & aliarum rerum. legendo Plinium. & alios ſcri bentes de illorū natura & qualitate. quia dictę figuræ ęgyptiacę ſunt fundatæ ſuper natura & qualitate & effectibus animalium & alio rum' prędictorum vt plurimam.

Ad iſtar ipſorum ægyptiorum pro ciphara ponam hic deſignatas has figuras.

Ex his figuris animalium & arboris: poteſt fieri ciphara more ipſarũ hyeroglipharũ. multa ſunt aĩalia vt ſupradicta terreſtra. videlicet: equi diuerſi coloris leones lupi vulpes & alia multa & infinita animalia. & etiã aues vt aquila. coruus. columbi. cornices. & quã plurimæ. Ac etiam eſt homo & femina. ac etiam arbores vt quercus laurus & diuerſe qualitatis & multę arbores. poteritis conuenire cũ illis quibus ſcribatis: de aliquo vel pluribus animalibus tereſtibus vt puta de equo albo nigro vel alterius coloris et ſic de bouibus albis rubeis. & deſignate vt puta bouem album probello. & equum nigrũ pro abundantia. equum album pro penuria & quia quod iſtorum animalium habet ſi bene conſideretis: circa centum ſigna in corpore ſuo: incipiendo a capite vſq; ad pedes. In capite habet oculos duos aures duas cornua ora labia dentes linguam inferius caudam renes pedes quattuor vngues genua & coniecturas & alia ſigna. ferra & ſimilia. Item tangendo cum pede vno alterum pedem ſeu tenendo pedem altum vnum vel plures. Ante vel retro. ſtando firmiter ſuper omnibus pedibus. aut altero ante vel retro. dextro vel ſiniſtro. fiunt ſigna ex huiuſmodi & alijs animalibus & etiam de homine & muliere poſſunt fieri ſimilia & alia ſigna. Similiter de auibus ac etiam de arboribus fundando ſigna in folijs in ramis ex parte dextra. ex parte ſiniſtra. ex parte orientali ex parte occidentali. pones centum & ducentos eſſe numeros ramorum mille foliorum. & quia bellũ fit cum equis cum pedeſtribus cum artellerijs. Ideo de animali poſito probello. debetis pro militibus equeſtribus ponere oculum ſiniſtrum. Pro pedeſtribus oculum dextrum. Pro artellerijs aurem ſiniſtram. Pro puluere aurem dextram. Et pro alijs ſimiliter pedem caudã vnguẽ &c. & quando iacet ſignificet treguam: quando dormit cuſtodiam &c. Pro animali deſignato pro abundantia ſimiliter pro frumẽto ſiue grano deſignabitis per oculum ſiniſtrum. pro vino dextrum. pro oleo pedem dextrum poſteriorẽ. & ſic de alijs reſpicientibus abundantiam. Idem dico de animali ſignificante penuriam hoc idem fit oculus dexter vinum oculus ſiniſter granum poſterior dexter oleum ſignificent & ſic de arboribus deſignando eius folia vt puta primum

ſecundum decẽ quindecim folia:ſimiliter de ramis ex parte ſiniſtra. ex parte dextra &c.poteris facere infinita ſigna & figuras.& multo maiores ꝙ figuræ ęgyptiorum.ſed differunt huiuſmodi figuræ a figuris ęgyptiorum:quia ipſi faciebant vt ſupra dixi:figuram ſ;pius iuxta naturam animalium. iſte autem figuræ aliter & ad libitum immo contra naturam ne ciphara interpretetur: quia non ponendus eſt equus pro bello ſed pro abundãtia.et bos pro bello vel ſimile terreſtre animal vel auis idem debet fieri circa arbores ne ſimiliter ciphara interpretatur.ſed quia ſaltem tria tempora requiruntur: preſens. preteritum & futurum.Ideo in eodem animali de quo ſcribitis: ponetis ſigna dictorum temporum.vt puta pro preſenti ponetis pedem ſiniſtrũ cextrum pro futuro partis anterioris.ſiniſtrum partis de retro pro tempore preterito.In arboribus vero ponetis nodos prout ſupra videtis de ſignatum.Primum nodum incipiendo a pede pro preſenti. Secundũ pro futuro.Tertium pro preterito tempore. poteritis dicta ſigna temporum ponere alijs modis prout vobis placebit

EXEMPLVM.

Aliquis vult ſcribere vel ſignificare per nũtium alicui perſone vt puta caſtellanus:ꝙ deficient artelleric.vinum.oleũ. granum. exprimet hoc modo:equus albus in pede dextro partis anterioris quia equus albus ſignificat penuriam.& in pede dextro partis anterioris eſt ſignũ temporis futuri. Ac bos albus in aure ſiniſtra.quia bos albus ponitur pro bello.& in aure ſiniſtra eſt ſignum artellerię. Ac idem equus albus in oculo dextro.& in pede dextro poſteriori.& in oculo ſiniſtro. quia oculus dexter.ſignificat vinum.pes dexter poſterior oleum.oculus ſiniſter granum. vel melius et magis apte poterit idem ex eiſdem ſignis ſcribi vel ſignificari.pes dexter partis anterioris et pes dexter poſterior & oculus dexter & ſiniſter equi albi. & auri ſiniſtra bouis albi iſta reuelant deficient oleum vinum granum & artelleria.Si vero pro horis fiat figura quia horæ dies ſunt vigintiquattuor.ponat aliquod animal pro dictis horis.vt puta Leonem cuius pars anterior ſignificet.ſex horas primas.poſterior alias ſex& ſic duodecim. & pro qualibet ipſarum horarum:ponat ſigna videlicet ſigna anteriora pro

primis ſex horis: prima ſecunda tertia quarta & quinta & ſexta & pro ſignis ſunt pedes anteriores. caput: oculis: aures: et ſic pro alijs ſex horis in parte poſteriori: eſt cauda ſunt pedes ſunt vngues. ſunt genua &c. Pro alijs vero duodecim horis: ponat vt puta Vrſum ſimili modo prout eſt dictum de Leone. Iſta non diſcrepat in forma a figuri: ęgyptiorum ponebant ipſi partem anteriorem leonis pro fortitudine. Caput eiuſdem oculis apertis cuſtodia & vigilia ſignificabantur.

Pro numeris ponatur figura alicuius arboris: cum multis ramis. & pars numerorum deſignetur per numeros ramorum per ramos exiſtentiũ in parte dextra: & alia pars numerorum per ramos exiſtentes in parte ſiniſtra. & alia pars in parte orientali. & alia pars in parte occidentali ipſius arboris. & ſic de alijs. Poterit ẽt breuis fieri & ſcribi: ponendo quo ad modo infinitas figuras: prout faciebãt: vt plurimũ ipſi ęgyptij pro qualibet re. vel aliquibus. vt puta pro penuria vnam. pro abundantia aliã. pro grano. pro vino. pro oleo. pro quolibet aliam et alias figuras. pro bello vnã. pro artelleria aliã. et pro quolibet inſtrumento bellico vnã figurã. et ſic facilius poterit ſcribi et ſignificari p nuntiũ. quod erit multũ vtile in caſtris. & fortilitijs. quia nuntius nõ intelliget illud quod ſibi fuerit cõmiſſum dicẽdũ illi ad quẽ mittitur. & hmõi figurę poſſunt fieri de oĩbus adlibitũ prout fuerit cõuẽtũ. & eligantur animalia q̃ placuerint: q̃ ſi piſſent figurari ſecundum illarum naturã melius eſſet: ſed hoc non cognoſco. ęgyptij multas figuras faciebant per animalia ſecundum illorum naturam. non nulla ẽt inueniuntur ſecreta: quę non videntur compoſita iuxta naturam & qualitatẽ animalium vel aliarum rerum.

Nec me reprendat vel derideat aliquis: ꝙ ſupra poſuerim formã cõponendi hmõi figuras: p tota mẽbra & partes corporis vnius animalis. vel per ramos et folia alicuius arboris. nã inueni hoc idem feciſſe ipſos ęgyptios: ponebant. n. figurã corporis animalis vt puta hoĩs. videlicet. oculus pro iuſticia ſiue iuſto. dextra manus. digitis ſparſis pro liberalitate ſiniſtra vero cõpreſſis digitis pro tenacitate & auaritia. & cetere corporis membra & partes figurã atq; inſtrumentum aliquod certum notabant teſte Diodoro. Ac etiam diuerſas arbores prout lo

thon perſicum: & eius folia & poma: quibus Theologia & diuinitas & quis & qualis eſſet deus deſignabantur. & ſignificabantur. non loquor nec ſcribo in hoc opere ſine teſtibus omni exceptione maioribus: quibus eſt crededũ. ff. de te. l. teſtiũ. c. litte. de cõſag. et affi. vrẽs verbis legũ & fungor auctoritate magnorũ & doctorũ auctorũ.

Auendo di ſopra facto metione delle hieroglyphe cioe lettere ſacre appellate dalli egipti equali vſorno duo modi vno di ſcriuere con lettere cõmune et alle pleõe laltro p figure danimali terreſti vcelli & altri inſtrumẽti figurorno & deſigniuano le coſe naſcoſe et ſecrete et di qſte vſarno īfinite figure come di ſopra in latino alchũe ne ho ſcritte et la maggior pte o tutte figurauano & cõpqrenano ſecondo la natura & qualita di tali aīali vcelli et inſtrumẽti figurauano epalũbi p la ingratitudine p che el palũbo qñ e alevato ſchaccia el padre dal nido di lor madre et qlla ſi dice mũtano el lione nella pte dināzi p la forteza & magniminita el capo di qllo cogliochi aperti p cuſtodia & vigilare languilla p eſsere odiato da ongni homo p che languilla nõ ſi cõuiene coaltri peſci La moſca p la impudicitia la ciconia p la pieta inuerſo padre et madre lochio dello hõ p cõſeruatore di iuſtitia. La mano dextra aperta p la liberalita la ſiniſtra chiuſa p la auaritia & choſi p altre coſe li artri mẽbri del corpo figurauano diuerſi arbori ponauano p diuerſe coſe fra lialtri vno arbore nato in perſia appellato lo athon pſiche del quale le foglie et pomi ſono rotõde p qſto et foglie & pomi figurauano la filoſofia teholegia la diuinita & potẽtia di dio et quāto & quale fuſsi idio et molte altre et infinite figure vſorno delle quale non viſto piu di quatrocẽto declarate da vno auctore & ſcrittore egiptio appellato horiapollo et ẽt di queſte diodoro ſiculo & altri probatiſsimi actori ſcriuano & di ſopra in latino ne ho ſcripte alchunaltre. me parſo ſimile figure eſsere a propoſito p fare cifere et pero di ſopra ho poſte deſignate le figure di dua aīali & duno arbore p dimoſtrarui la forma hauete auſare volẽdo fare cifere p ſimile figure daīali terreſti vcelli arbori erbe fiumi et altri inſtrumẽti che ſeranno apte et cũmode et vtile a hoi et dõne et anchora a chi nõ ſapeſſi nelegere ne ſcriuere p che p famigli fanteſche et altri nuntij poirāno fare

Intendere elor ſecreti & el nuntio nolli intendera conuenendoſi quel lo vole mandare auiſi abocha o per littere. di tale figure cholla perſona al quale ſcriuerra o mandera ſecreti abocha & ſara molto vtile queſta ciſera ne campi & exerciti & a chaſtellani di forteze & terre aſediate. & perche in tutto quello ſi parla & ſcriue biſognia al mancho ſi v ſi tre tempi preſente paſſato & futuro ho di ſopra poſto nel troncho delarbore deſignato che abbi tre nodi in lingua toſchana nochi appellati per detti tre tempi de quali pel tempo preſente vſerete vno & vno pel tempo paſſato & vno pel tempo futuro & che ha auenire ſecondo vi piaciera equali tempi benche io non troui poſti da gli egiptij mi ſono parſi neceſſarij. volendo voi comporre ſimile figure conuerrete al colla perſona arete a ſcriuere o mandare abocha auiſi delle figure delli animali terreſti vcelli arbori erbe fiumi & altri inſtrumenti vorrete vſare & de loro ſignifichatione le quali ſe poteſſi o ſapeſſi fare ſecondo la natura qualita & effecti di quelli ſarebbe molto apropoſito & meglio. Ma a me pare che piu ſicuro ſia fare figure per le quali non poſſino intendere e voſtri ſecreti conſiderando la natura qualita o effecti di tali animali & coſe & pero per la guerra nō porrete el cauallo ma vn boue vno aſino vn colombo per la pace vn cauallo vn lupo per la abundantia vn cauallo negro per la careſtia vn cauallo biancho & perche nella guerra ſadoperano artellerie poluere & altri inſtrumenti bellici anchora nello exercito ſono Capitani caualli fantarie & altre gente per ciaſcuno porrete vna figura & perche nellabondantia ſono grani vini olei & altre coſe per ciaſcuna ſimilmente porrete vna ſimile figura & perche nella careſtia ſono dibiſogno vini grani olei & altre coſe porrete per ciaſcuna vna ſimile figura & coſi di tutte le coſe vi occorreſino infiniti ſono animali terreſti infiniti li vcelli infiniti li arbori & altri inſtrumēti di fare figure. Auete anotare che come pe nodi delli arbori ſi deſignano e tre tēpi coſi auete adeſignare nelli animali parendoui ne piedi o genochia cioe nel genochi el paſſato nel ſiniſtro dinanzi el futuro nel dextro dalla parte dinanzi nel ſiniſtro genochio da parte di retro el tempo preſente & com in altro loco imparra lo exemplo.

Vn Caſtellano ſe vuole auiſare che ara chiareſtia di grano vino &
poluere auiſera coſi el ginochio dextro dinanzi del cauallo biancho
& la lepore & choniglio & ſparauiere el cauallo biancho di ſopra
poſi per la chareſtia el ginochio dextro dinanzi poſi pel futuro p gra
no vino & poluere pongo lepore per grano p vino coniglio per polue
re lo ſparauiere queſta e vna forma potrete porre quelli vi paranno.
Ma ſe voleſsi non adoperare tante figure potrete v ſare vno animale
ſolo per coſe depēdente dalla principale coſa verbi gratia vorrete ſigni
ficare careſtia di grano di vino dolio di legne di carne ſalata & altre
coſe per viuere porrete pel grano lochio ſiniſtro pel vino lochio dextro
pe lolio lorechio deſtro per legne lorechio ſiniſtro p carne el piede dex
tro del cauallo biancho elquale ſara poſto per la careſtia.

EXEMPLO

Vn Caſtellano o altra perſona auiſera che ha. careſtia di grano vino
olio legne & di carne ſalata dira coſi. El ginochio ſiniſtro della parte
di retro & lochio ſiniſtro & lochio dextro lorechio dextro lorechio ſi
niſtro el piede dextro del cauallo biancho el quale cauallo e poſto pel
la careſtia & el ginochio ſiniſtro della parte di retro ſignifica tem
po preſente.

Et coſi potreſti in tutti e ſegni che ſono in tale cauallo et negliatti puo
fare cioe. alzare vn piede duo piedi ſiniſtri o dextri dinanzi o di retro
ferrati & non ferrati fare figure ſimile & ſimile figure anchora ſo
pra el cauallo o boue di ſopra poſto verbi gratia vn Caſtellano vuole
le auiſare che careſtia di fanti di poluere di ſcoppi come di ſopra e det
to el cauallo biancho e poſto per figura di careſtia & el ginochio e po
ſto pel tempo el ſiniſtro di retro e pel tempo preſente & pero dira el ca
uallo biancho & el ginochio ſiniſtro dalla parte di retro & lochio ſi
niſtro & lochio dextro & lorechio dextro delaſino laſino di ſopra po
ſi per la guerra & perche la dependente della guerra ſono fanti polue
re & ſcoppi pongo qui lochio ſiniſtro pe fanti lochio dextro per polue
re & lorechio dextro per li ſcoppi dellaſino dico dello aſino pche fan
ti poluere & ſcoppi ſono inſtrumenti di guerra & pero fo di quelli fi
gure inſu membri de laſino che ſignifica la guerra & pongo el caual

lo biancho per ſignificare di detti coſe da guerra eſserne careſtia & co me ho detto di porre di ſopra e menbri del cauallo biancho tutte le coſe dependano dalla careſtia per viuere coſi porrete in ſulli membri & acti come alzare epiedi giaciere &c. dellaſino tutte laltre coſe dependetente dalla guerra o exerciti.
Come ſi fanno figure ſopra agli animali coſi ſi poſsano fare ſopra tutti li arbori cioe ſopra larbori & loro rami & foglie verbi gratia vorrete porre mille numeri diuiderete detti numeri in tre & quarte et piu parte vna parte porrete per figure di rami et per numero di rami o foglie nella parte dextra & parre nella parte ſiniſtra & parre nella parte ab oriente & parte nella parte ab occidēte di detto arbore numerando e rami o foglie per ordine dabacho cioe primo ſecondo tertio &c. ad qualunque etiam magior numero anchora in ſimile arbore volendo ſignificare & di ſuo rami & foglie fare figure ſignificante ventiquatro hore del di potrete come di ſopra e detto figurarle ſei da vna parte & ſei da laltra & altri ſei et ſei hore da laltre parte & ciaſchuna di quelle cioe prima ſeconda tertia &c. figurarle per rami & ſimile foglie come meglio che non vi dico ſaprete fare figure di tutto quello vo ſcripto ne di queſte figure & forme & modi di figure voi & emaliuoli ſi faccino pocha exiſtimatione ſimile figure & hieroglyphi ce figure furno in gran pretio & eſtimatione appreſso gliātichi et piu degni auctori ne ſcriuano & a Roma ſono in piu celleberimi obeliſsi altrimenti aguglie & ſotto diuerſi imagine danimali alla piaza di ſanta Maria rotunda & altri lochi poſti & deſignate.
Et benche per breuita piu facilmente ho poſsuto ho declarato ſimile figura per breue forma laquale potrete extendere & ampliare con infinite quodamodo figure anchora nō pretermittero maxime circa alle hore de di che ſono ventiquatro hore qualunque etiam femine et maxime donne vedoue lequali in certe hore hanno biſogno di fare venire alloro caſe homini equali ſopra loro dote le conſiglino come aduocati & procuratori & altre perſone dellequali ſi confidino & per perſequtione di parenti ſi voglino ſecretamente conſigliare ſe ſaranno di buono ingegno & indicio ſi conuerranno con predetti della hora

hanno

hanno a venire & ſecretamente per famiglio & fanteſcha volēdo fa re intendere a quelli lora ānno a venire potranno tale hore ſopra vno animale et ſuo membri deſignare verbi gratia ſopra el gatto dico gat to animale a quelle piu familiare verbi gratia el capo del gatto ſigni ficherà la prima hora lorechio dextro la ſeconda el ſiniſtro la terza lo chio dextro la quarta locchio ſiniſtro la quinta el naſo la ſexta la bocha la ſeptima edenti loctaua la lingua la nona el petto la decima lago la lundecima la coda la duodecima dua coſcie & dua gambe dinanzi la tertiadecima quatordecima quintadecima & ſextadecima dua co ſcie & dua gambe diretro la decimaſeptima decimaoctaua decima nona & vigeſima hore quatro piedi dua dinanzi vigeſima prima & ſeconda dua di retro vigeſimatertia & vigeſima quarta hore deſi gnando & ſcriuendo o auiſando abocha per famiglio o altri et do ue ho detto dua & quatro gambe coſcie piedi &c. dira dextra & ſi niſtra dinanzi & di retro.

EXEMPLO

Vna donna come vedoua o altra perſona maſculina dira di vt puta a meſser Giouāni queſta parola locchio ſiniſtro del gatto meſser Giouā ni intendera che a venire a parlare a madonna alle cinque hore & co ſi ſara ſecreto ſuo venire & chi porta lambaſata non ſa coſa alcuna & queſto medeſimo & piu altri ſecreti ſi poſano aſcōdere & fare in tendere figurando animali terreſti vcelli & arbori & altri inſtrumē ti coſi per principi come inferiori Cittadini femine & qualunque per ſona io poſi la figura in femine nō che voleſsi a quelle inſegnare fare male ma per moſtrare: che qualunche perſona etiam femina & igno rante etiam ſe non ſapeſsi & legere & ſcriuere facendoſi inſegnare le predecte regole & forme potra auiſare e ſuo ſecreti lequale forme & modi voi extenderete & ampliarete come vi piacera hopoſta ſo lo la regola & breue forma animo non iuriandi quempiam ſed pro comuni & publica vtilitate.

Poſset etiam ſcribi breuiſsimo modo per adagia tā græcorum q̄ lati norū: quæ multa ſunt & doctiſsimi viri tā græci q̄ latini v ſi fuerūt: prout Marcus Tullius ac alij. quæ adagia nos prouerbia appellamus.

Et huiuſmodi adagijs Eraſmus copioſum confecit libellum: qui vt dicitur eſt impreſſus. librum tñ nõ vidi huiuſmodi adagijs poteritis vti hoc modo: fiat iter uos ſcribentes & illos quibus ſcribitis. paruus liber in quo ſcribantur quecunq; adagia poteritis inuenire. & ſigentur carte & facies hmõi libri figuris abaci vel alijs notis: & quãdo ſcribetis epiſtolã ſcribetis figuras ſiue notas ſignificantes cartas & facies libri. & qui recipiet epiſtolã qui habebit copiã iſtius libri: viſis figuris ſiue notis chartæ & faciei cognoſcet adagia de quibus ſit ſcriptũ. Aut habeatis dictũ librum Eraſmi & ſignetis illũ prout de vocabuliſtis eſt dictum: nõ tamen ordine abaci ſed aliter prout ſupra de vocabuliſtis: & de dicto libro cõficiendo ſatis abunde ter eſt dictũ. Ad quæ ſupra ſcripta me refero. Et vt doceã aliquẽ modũ. ſcribã aliqua adagia tum græcorũ tũ ẽt latinorũ fiat adagia alias puerbia maiuſculi ocni funẽ colligit fruſtra laborat. In ſcirpo nodũ q̃rit qđ nõ põt inueniri. Durus elephas nõ timet culicẽ. homo potẽs nõ timet inimicos. Noctua volauit. victoria. Ad antiquũ preſepe. Ad antiquã viuendi formã reditus. Lupus in laqueos in euntes manifeſtũ periculũ. Elephas mures nõ capit qui humilia deſpicit. Fœtus elephãtis. quod tarde fit. Stipẽ elephãti porrigit. timide dat. Inimicorũ dona pernitioſa. Lepus dormiens. qui dormire ſimulat. Dudũ potentes erãt milleſij. qui ceciderũt a domino & ſtatu. Sybaritica vel ſyracuſana mẽſa pro lautis & delicatis cibis. Aphyæ ignis. velociter ad finẽ peruenitur. Exequis ad aſinos. ex honeſtis ad minus decora. Iaceat in macariã. Abeat in malã rem. Bœotia lex. quietũ principiũ turbatus finis. Bombylius homo inutilis. Pelargizare. qui beneficia reddunt. Inexplebile doliũ auari. Lacones paraſiti qui alianas partes vſurpant. Extardo aſino equs proſilijt. qui ex humili loco peruenit & indigne promouetur. Nõ iterũ vulpis in laqueos incidet. qui ſemel ex inſidijs euadit. Aliud noctua. aliud cornix loquitur qui cũ potẽtioribus certãt aut qui cũ alijs nõ cõueniunt. Cũ vulpe vulpizare qui ſimili vtitur aſtutia. Properca ſcorpio peiora propotioribus electa: Inferni galerus. qui aliquid clã agunt neuideãtur. Aiacis riſus qui ſtulte ridet. Pardus maculas nõ mutat homo iflexibilis ſiue obſtinatus. Aquilã cãtharus: inimici & qui hoſtes querũt diſtruere ſeu di-

minuere numerū. Salmatida ſpoliā qui acquiriū ſine ſudore & ſanguine. Bellū ſine lacrymis idē ſignificat. Adraſtea nemeſis. qui initia proſperitatis habet exitū vero infelicē. minerue fel: quādo paruis magna in epte cōparantur. Capra ſcyria quū vtilitatē affert. Pro theſauro carbones qñ quis ſpe frandatur. Non omnis eſt adire corinthū. Pro illis quibus de ſunt facultates ad delitias. Feſtina nō eni igne cremaris. properare nō eſt opus. Fucus murmorās contra cicadā pro illis qui cū maioribus certāt. Corruperis oculos de illis qui premittitur īuidia vel alia cōcupiſcētia. Rore paſcitur ſicut cicada ineū qui macie ingēti affectus eſt. Carbones īgeres ſup caput eius. malū ſupra malū. Pyrauſtę parui volatilis. de eo qui ſibi ipſi cauſa eſt mortis vel ruinę. Cōtra ſtimulū calcitrare notoriū. eſt prouerbiū quod ēt ſacra ſcriptura vtūtur. Auſpicijs vti melioribus. qui ex aduerſis ad ſecunda veniūt. Adonidis orti qñ quis parū vtilitatis refert. Telā Penelopes retexere qñ res facta deſtruitur. Iacta ſit alea. Cęſaris verba ītrāſitu rubiconis notoriū prouerbiū. intus eſt equs troianus. inſidie. Clitellę boui ſunt impoſite. quū indigno aut nō apto aliquid datur. Bibulus cepit laureolā inmuſtacio querere. hoc eſt gloriā in re minima & nullius momenti. Callipides adſiduo curſu cubitū nullū proceſſit. de eo qui multa tentat ſeu pollicetur preſertim initere & parū preſtat. Athenas mittere noctuas vel lucernā ſoli adhibere ſeu teruntiū adicere crę ſi diuitijs. mittere rē ad loca vbi eſt abundātia. Mitto ſcitalā laconicā ſcribēs in enigmate ac breuitate. Abiecit haſtā quū quis decidit lite acceptis. carta dentata & calamo tēperato res agetur. quū accuratius aliquid ſcribere volumus. In hac cauſa aqua mihi heret. vereor ac dubito. Ibrida. C. Antoniū & puerū in noniū aureuq; partū Cęſarē adoleſcēte Cicero vocabat. Cū velis & equis. Inconatu dicitur. Sero ſapiūt phryges. de tarditate penitēda. Aut bibat aut abeat. nō veniat aut cū alijs cōueniat. Arcē & cloacā facere loco indigno ſumptuoſius edificare: Cornu ferit ille cauete denutur potētioris. probitas & malitia colore albo et nigro diſtinguntur. Dictū albus an ater eſt. Premere pollices. dare fauorē. Nare ſine cortice aliquid cū facilitate & citra alienū ad miniculū facere. Iuuenalis dat veniā coruis. vexat cenſura colūbas. Puritas fe-

minarũ impuritas uirorũ. Equus ſeianus infelicitas & ꝙ bona hmõi
poſſidẽtibus nunꝗ̃ bene eueniat. Idẽ eſt aurũ toloſanũ. Ad calẽdas grę
cas nunꝗ̃. Attolere digitũ. cõdutorẽ vẽditorẽ emptorẽ de rebus publicis
ſe facere. Fraterculus gigãtis, homo humilis et ignotus. Fundi noſtri
calamitas mulier. Beneficiũ in calẽdario ſcribere: fœnerari. Vbi v ber
ibi tuber nulla voluptas ſine dolore. Multaq; audiui: licet nõ viderim
librũ ſimilia adagia fuiſſe ſcripta ab Eraſmo ſeu alio copioſe: hec ada
gia poſui tãtum pro paruo exemplo. & de ſuper librum illius fuiſſe
impreſſum. poteritis in libro paruo cõficiẽdo vt ſupra ſcribere hmõi
adagia quę i ſcribẽdo multũ vobis ſeruiẽt. ſiqs enĩ velit ſcribere de ali
quo qui prepa ret inſidias ponetis nomẽ propriũ vt puta martinus. &
ſcribetis ſic: de martino erit. hcxv. hc. pro ſigno folij ponitur libri p uos
cõficiẽdi. xv. pro numero quo ſit dictũ ꝓuerbiũ intus equus troianus
libro ꝓut alias declaraui. et ſic de martino erit. hc. xv. qđ releuat erit
Intus equus troianus: ideſt Martinus faciet inſidias quia hoc prouer
bium ſignificat vt ſupra dixi inſidias & inſidiatores. Item ſi aliquis
vult ſcribere ꝙ aliquis non perficiet aliquod opus: exprimat nomẽ pro
prium & ẽt opus faciendũ ſeu factum & non perfectũ: vt puta quã
dam Iohannes exul. Incepit mouere bellũ aut vult illud mouere: con
tra ſuos vel patriã dicetur ſic de bello moto per Iohannẽ. hc. xij. ſignũ
folij. hc. xij. ſignũ numeri quo in libro eſt ſcriptũ prouerbiũ ocni fu
nem colligit. Ideſt fruſtra laborat: prout huiuſmodi ꝓuerbiũ eſt poſi
tum: & ſic de bello moto per Iohannẽ. hc. xij. ſignificat fruſtra labo
ratur vel non perficietur. Item ſi quis velit vt puta ſcribere: dictũ Io
hannẽ eſſe hominẽ qui alienas partes vſurpat. ſcribetur ſic Iohannẽ
hc. xx. hc. vt ſupra dixi eſt ſignũ folij. xx. eſt numerus quo prouerbiũ
poſitum & ſcriptũ erit in dicto libro videlicet vſurpator alienarum
partium. quod ſignit hoc prouerbiũ lacones paraſiti de quo ſupra. &
ſic. xx. ſignificat lacones paraſiti. ideeſt qui vſurpãt aliorum partes. pro
exemplo documenti ex me ipſo. poſui dicta ſigna ſiue figuras foliorũ
& numerorũq̃. & alia res ponetis in libro p vos conficiendo. aut ſi
velitis vti libro Eraſmi vel alterius: qui ſcribat adagia alias prouer
bia: ſignetis ſimilibus ſignis chartas & prouerbia. de quo libro confi

ciendo ac dedi dictis libris Eraſmi vel alterius.meremitto ad ea quæ ſupra ſcripſi :in alijs modis & formis ciphare:quia de modo ſignandi dictũ ſimilẽ librũ & alios.plene ſcripſi & docui.vtendo & conficiendo cipharam ex ſimilibus prouerbijs:erit breuis et facilis modus ſcribendi & intelligendi ambobus tam ſcribenti ꝗ recipienti litteras. & non poterit ab alijs interpretari & intelligi epiſtola.

Ex ſupra ſcriptis cõſtat ꝙ mortales ſemper laborauerunt: in cõficiendis cipharis ſeu ita ſcribendo ꝙ litteræ nõ intelligerentur : niſi ab illis quibus ſcriberetur. Sed quia videbatur nõ eſſe ad plenũ prouiſum ga litteræ miſſæ ſępiſſime capiebant̃ ab inimicis:ideo fuit inuentus modus ꝙ ſcriptura ſine ea q̃ mittebantur: ꝑ certificandis ꝑſonis quas certificari oportebat:clam mitterent̃:Ita ꝙ nõ inuenirent̃.& ꝗ plures diuerſos modos fabricauerunt : & vſi ſunt antiquo tempore & etiam moderno vt infra ſcribam..

Legitur haſdrubalẽ ducem Carthaginẽſiũ: epiſtolã ſuꝑ rebus archanis abſcondiſſe hoc modo:litteras in lignũ incidiſſe:poſtea tabulas vt tunc ſolitũ erat cera colliniſſe:eaſq; tanq̃ non ſcriptas cui futurum id prędixerat miſiſſe:eũdẽ deĩde cerã de raſiſſe:litteraſq; ligno ĩciſas legiſſe : & reperitur ab aulogellio ſcriptũ vt infra:& eius verba ſunt hęc libro.xvi. eſt & alia in monumẽtis rerũ gręcarũ profunda quædam et in opinabilis latebra:barbarico aſtu ex cogitata. hiſtieus nõie fuit loco natus ĩterra aſia nõ ignobili.. Aſiam tũc tenebat ĩperio rex darius: is hiſtieus cũ in perſis apud Dariũ eſſet: Ariſtagore cupiã res quaſdã occultas:nũtiare furtiuo ſcripto volebat:cõminiſcitur opertũ hoc litterarũ admirãdũ ſeruo ſuo diu oculos egros habẽti:capillũ ex capite oĩ tanq̃ medendi gratia deradit: caputq; eius leue in litterarum formas cõpungit:his litteris quæ voluerat ſcripſit:hominẽ poſtea quo ad capillus adoleſceret domi continuit:vbi id factum eſt ire ad ariſtſtagoram iubet:Et cũ ad eum veneris mandaſſe me dicito: caput tuũ ſicut nuper ego mei deradat.ſeruus vt imperatũ erat ad Ariſtagoram venit: mandatũq; domini affert: Atq; ille id nõ eſſe fruſtra ratus: quod erat mandatũ fecit:ita litteræ per latæ ſunt.

Hodie viuit hõ qui hoc ſecretũ nõ ignorat imo fortius hẽt aliud ma,

ſecretũ: & puo ad modo incredibile:ſcribendi & mittendi ſecret ore
habẽda:q̃ niſi Angelus cœleſtialis vel demonſciret.vel reperiret. mit
tentur ab oriente ad accidentẽ.& non obſtat tẽporis curſus ẽt pluriũ
annorum:non obſtat calor vel frigus nec aqua portans poterit tranſi
re per mediũ caſtrorum & per terram vel mare:et ſcribentur vel de
ſignabuntur eot dictiones & totũ id quod & deſignari oporteat: etiã
vltra mille & q̃ ẽt portans ignorabit & neſciet ꝗ portet & nemini
hoc ſecretũ.eſt dictum & oſtenſum. Moderni ẽt inuenerunt chartas
ſcribere diuerſis ſuccis.vt puta cepæ & limonũ:q̃ igne calefactæ lit
teræ abſconſæ apparẽt & leguntur. Alij cũ lacte litteras ſcribunt:ſu
per quibus proiecto puluere litteræ apparẽt.aliqui cũ aqua quadã ſcri
bunt: & folijs alia aqua madefactisſimiliter apparent litteræ etiam
nigræ quidam
Cum certa alia cõpoſita aqua ſimiliter ſuper folia ſcribunt:et folia ni
ſi mittãtur in aquã fluminis ſiue puttei litteræ abſcõſæ nõ poſſunt le
gi:ſed in dicta aqua apparẽt & leguntur. Alij ẽt quidã raſa charta pe
cudina & ſubtili facta ſuper illã ſcribũt:illãq; mittunt in quodã par
uo inſtrumẽto formæ vt ſic loquar vnius pilule:cõfecto ex auro vel
argento:portans illud ꝑ os ſuũ mittit in corpus.quod retinet in corpo
re per plures horas de inde illud emittit ex ano & ſexu inferiori &
poſteriori. Et quia prout nos hmõi modos occultandi litteras ſcimus:
credimus ẽt alios et forſon multos alios ſcire. Ideo vlterius nõ in iſto
nec vlterius declaro. Supra ſcriptis ciphararũ modis & formis ſtu
dioſi tamen ẽt vti poſſent vt ille qui.pictã tabulã:pre oculis ſiue mẽ
te habens:cõplures alias ꝑficit picturas.& vt vulgaris ſermo. facile
eſt inuentis addere. & quanto iuniores tanto ꝑſpicatiores eſſe ſolent.

CLEMENS.PP.VII.

MOTV proprio &c. Cum dilectus filius Iacobus de Silueſtris Ci
uis Florẽtinus quoddã opuſculũ ab eo cõpoſitũ de & ſup cõponẽdis
quibuſdam ciferis de licentia magiſtri noſtri Sacri Palatij ſuis expen
ſis alias imprimi fecerit illudq; magis declarare & in ampliori for

ma extendere nup cupiat vt accepimus. Nos *veſtigijs predeceſſorum noſtrorū Romanorū Pontificū q opera de nouo cōpaſita ne ab alijs preter illa cōponētes pro certo tēpore īprimi ꝑut ēt aliqñ forſan cōceſſimus poſſint indulgere cōſueuerunt inherētes ac dāno & iactura qua iacobus afficeret ſi dictū opuſculū ab alijs idē imprimeretur occurrere volētes oībus & ſingulis cuiuſcunq; gradus ordinis & cōditionis exiſtant ſub excōicationis late ſnīe a qua niſi a nobis & ſucceſſoribus nr̄is romanis pōtificibus ꝑterq̄ ī mortis articulo abſolui nequeāt amiſſioniſq; librorū & quingētorū ducatorū auri de camera pro medietate fabrice baſilice ſcī Petri vrbis pro altera vero medietate eidē Iacobo aplicañ penis eo ipſo incurreñ preſentiū tenore qnarū ſolā volumus ſignaturā ſufficere diſtrictius in hibemus ne abſq; expreſſa eiuſdē Iacobi licētia in ſcriptis tradita opuſculū prædictū tā ipreſſum q̄ ſuper declaratione & ampliatione illius vt premittitur impoſterū imprimēdū p de cēniū ꝓxime futurū vllis in locis iprimere vel ipreſſum venundare quoquomodo preſumāt mādātes propterea vniuerſis & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris & apoſtolicæ ſedis Legatis Patriarchis Archiepiſcopis Epiſcopit Alme Vrbis Gubernatori et Apoſtolicæ Camere auditori ac dilectis filijs Abbatibus cōmēdatarijs prępoſitis Archypreſbiteris Decanis Archidiaconis eorūq; Vicarijs & alijs perſonis in dignitate eccleſiaſtica cōſtitutis: vt premiſſa faciāt ab oībus inuiolabiliter obſeruari Iacobo predicto in hoc aduerſus quoſcunq; ope faueant & aſſiſtant tum cenſuris eccleſiaſticis adhibendis tum ēt inuocatione ſi opus fuerit brachij ſecularis. Ac volumus preſentium ſolam ſignaturā ſufficere & fidē facere vbiq; tam in iudicio q̄ extra dantes licentiam eidē Iacobo hmōi opuſculū imprimi faciendi cōſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis ceteriſq; cōtrarijs non obſtañ. quibuſcūq; & cum clauſulis oportunis & cōſuetis ſimili motu &c.*

Plȝ *& ita mandamus.* I.

Impreſſum Romæ. Anno. M.D.XXVI.

1'000'019